

^HFİKRÎ MÜLKİYET HAKLARINDA CEBRÎ İCRA SİSTEMİ

*Yrd. Doç. Dr. Nur BOLAYIR**

GİRİŞ

Fikrî mülkiyet hakları fikrî ve sınaî haklar olmak üzere ikiye ayrılmakta; fikir ve sanat eserleri fikrî hakların kapsamına dâhil olurken; markalar, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler, entegre devre topografyaları, yeni bitki çeşitleri ıslahçı hakları, internet alan adları, ticaret unvanları ve işletme adları sınaî hakların kapsamına girmektedir.

Parayla ölçülebilen bir değeri haiz olan fikrî ürünler fikrî mülkiyet haklarına konu olduğundan, anılan haklar malvarlığına ilişkin bir yön barındırıp cebri icra faaliyetine konu olabilmekte; bu çerçevede haczedilerek ve iflâs masasına dâhil edilerek paraya çevrilebilmektedir. Çalışmamızın birinci bölümünde fikrî mülkiyet hakları bakımından cebri icranın konusunu; ikinci bölümünde fikrî mülkiyet haklarında cebri icra faaliyetinin yerine getirilmesini, üçüncü bölümünde ise, cebri icraya konu olan fikrî mülkiyet haklarının paraya çevrilmesini inceleyeceğiz.

I. FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BAKIMINDAN CEBRÎ İCRANIN KONUSU

A. Cebri İcra Konu Olan Fikrî Haklar ile Fikir ve Sanat Eserleri

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca, sahibinin hususiyetini taşıyan ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Öğretim Üyesi

eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri “eser” olarak tanımlanmıştır. İlgili maddeden anlaşıldığı üzere ilim ve edebiyat eserleri, musikî eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleri¹ fikir ve sanat eseri türleri olarak numerus clausus kuralına göre belirlenmiş² ve bu eserler Kanun’da sayılan türlerle sınırlı tutulmuş; onların dışında yeni bir ana veya ara tür yaratılmasına imkân tanınmamıştır³. Anılan madde kapsamında bir fikrî ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için eserin sahibinin hususiyetini taşımasına, yani eser sahibinin fikrî çabasına ve yaratma yeteneğine ilişkin olmasına dair sübjektif şart⁴ ile doğrudan veya dolaylı yoldan algılanabilmesine ilişkin objektif şartın⁵ gerçekleşmesi gerekmektedir. Objektif şart kapsamında Yargıtay tarafından bir fikrî ürünün eser sayılabilmesi için iktisaden değerlendirilmeye elverişli olması gerektiği belirtilmiştir⁶. Doktrinde Yargıtay’ın görüşünün aksi savunulmuş olmakla birlikte⁷, ekonomik değeri

¹ Anılan eserler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Halil **Arslanlı**, Fikrî Hukuk Dersleri II, Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul 1954, s. 17 vd.; Nuşin **Ayiter**, Hukukta Fikir ve San’at Ürünleri, Ankara 1981, s. 47 vd.; Fırat **Öztaş**, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2008, s. 108 vd.; Şafak N. **Erel**, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 3.Bası, Ankara 2009, s. 57 vd.; Savaş **Bozbel**, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, İstanbul 2012, s. 40 vd.; Ünal **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5.Bası, İstanbul 2012, s. 114 vd.; Sami **Karahan/Cahit Suluk/Tahir Saraç/Temel Nal**, Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları, 4.Tıpkı Basım, Ankara 2013, s. 56 vd.; Ahmet M. **Kılıçoğlu**, Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 2.Bası, Ankara 2013, s. 134 vd.

² Eser türlerinde numerus clausus ilkesi geçerli olmakta; buna karşılık bir türe giren eserlerde bu ilke geçerli bulunmamaktadır. Nitekim, FSEK.m.2 ilâ 5’te “herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları”, “maket ve benzerleri”, “her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri”, “her türlü tipler”, “kazıma, oyma, kakma veya benzeri usüllerle” gibi ifadelerle yer verilmesi söz konusu durumu ortaya koymaktadır (**Ayiter**, s. 45; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 114).

³ **Erel**, s. 55; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 114; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 39.

⁴ Ernst E. **Hirsch**, Fikrî ve Sınai Haklar, Ankara 1948, s. 131; **Erel**, s. 52; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 39 vd.; **Kılıçoğlu**, s. 119 vd.

⁵ **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s.43.

⁶ Bkz. 4.HD, 01.07.1977, 5913/7617 (YKD 1978/12, s. 1959 vd.). Bu hususta ayrıca bkz. **Hirsch**, Fikrî ve Sınai Haklar, s. 130.

⁷ Her eserin mutlaka iktisadî bir amaçla meydana getirilmeyip, fikrî haklar iktisadî menfaatlerin yanı sıra eser sahibinin şahsi menfaatlerini de koruduğundan ve eser

bulunmayan bir eser üzerindeki malî hakların başkalarına devri, dolayısıyla da cebrî icraya⁸ konu olması mümkün olamayacağından, inceleme konumuz bağlamında bu unsurun varlığı kanaatimizce de mutlaka aranmalıdır⁹.

Eser sahibinin eseri üzerinde hem manevî, hem de malî hakkı bulunmaktadır. Eseri umuma arz yetkisi, adın belirtilmesi yetkisi, yani eser sahibi olarak tanıtılma hakkı, eserde değişiklik yapılmasını men etme yetkisi, eser sahibinin zilyet olana ve malike karşı hakları, yani sahibinin, eserinin aslına ulaşma hakkı manevî haklardandır. İşleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, kiralama ve kamuya ödünç verme hakkı, temsil hakkı, işaret ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla iletim hakkı, radyo-televizyon gibi araçlarla iletim hakkı, radyo- televizyon gibi araçlarla yayınlanan ve/veya iletilen fikir ve sanat eserlerine ilişkin ödemelere dair hak, pay ve takip hakkı ise malî haklardandır¹⁰.

Malî haklar, eserden ekonomik olarak yararlanma ve yararlanmanın şeklini tayin etme imkânını münhasıran sahibine veren, sahibine eserden üçüncü kişilerin bu tarzda faydalanmalarına engel olma yetkisi tanıyan mutlak haklardandır. Malî hakka sahip olan eser sahibi eserini çoğalttırarak, temsil ettirerek, yayımlayarak, işlettirerek, seslendirerek, kamuya ileterek ondan ekonomik anlamda yararlanabildiğinden¹¹, ortada ekonomik değeri

niteliği yaratma olgusuyla kazanıldığından bahisle Yargıtay kararını eleştiren görüş için bkz. **Erel**, s. 51-52.

⁸ Çalışmamızda, cebrî icra ifadesiyle para alacakları bakımından ilâmsız icra takibi çerçevesinde haczin icrası ile haczedilen malların paraya çevrilmesini; haczi kabil mallar ile alacakların iflâs masasına dâhil edilip paraya çevrilmesini kast etmekteyiz.

⁹ L. Şanal **Görgün**, Eser Üzerinde Rehin Tesisi ve Cebri İcra Konusu Olarak Eser, AİTİAD 1973,C.V, S. 1, s. 143; Hülya **Taş Korkmaz**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Haczi Mümkün Olan Malvarlığı Unsurları, MİHDER 2005, S. 2, s. 331; Hülya **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, Ankara 2010, s. 145.

¹⁰ İlgili haklar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Mustafa Reşit **Belgesay**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, İstanbul 1955, s. 50 vd.; İlhan **Öztrak**, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Ankara 1971, s. 54 vd.; **Ayiter**, s. 113 vd.; **Öztan**, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 293 vd.; **Erel**, s. 136 vd.; **Bozbel**,s. 152 vd.; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 160 vd.; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 80 vd.; **Kılıçoğlu**, s. 265 vd. İsviçre Hukuku'na ilişkin olarak bu hususta ayrıca bkz. François **Dessemontet**, Le droit d'auteur, Lausanne 1999, s. 148 vd. ve 214 vd.

¹¹ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 180.

haiz olan bir malvarlığı unsuru bulunmakta ve bu da eser sahibinin malî haklarının cebri icraya konu olabilmesini haklı kılmaktadır.

Fikir ve sanat eserlerinin asılları ile müsveddelerinin cebri icra faaliyetine konu olmaları, menkul mallara ve alacaklara nazaran birtakım özellikler göstermektedir. Hak sahibinin rızasıyla henüz umuma arz¹² edilmemiş, yani Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde alenîleşmemiş olan eserlerin, sahiplerinin mahremiyet alanına dâhil olmaları; alenîleşmiş olan eserlerin ise, malî hakların yanı sıra manevî hakların varlığına ilişkin unsurları içermeleri sebebiyle kanun koyucu tarafından cebri icra faaliyetine ilişkin belli sınırlamalar öngörülmüş¹³; Kanun'un 61. ve 62. maddelerinde haczin mümkün olmadığı haller ile haczin mümkün olduğu haller ayrı ayrı sayılmıştır. Anılan kanun hükümleri incelendiğinde, kanun koyucunun fikir ve sanat eserlerinin cebri icraya¹⁴ konu olup olmayacağı

¹² Umuma arz, eserin ülkenin bütününde veya bir bölümünde herhangi bir şekilde tanıtılması ya da ifşa edilmesi, toplumun bilgisine sunulması suretiyle aleniyete kavuşması anlamına gelmektedir. Örneğin, bir musiki eseri seslendirilerek, bir tablo herkesin görebileceği bir yere asılarak, bir tiyatro piyesi sahnelenerek, bir raks oynanarak, bir film gösterilerek, radyo veya televizyonla yayınlanarak umuma arz edilmiş olur. Umuma arz için eserin yayımlanmasına, temsiline veya çoğaltılmasına gerek bulunmamakta; eserin herhangi bir şekilde bir insan grubunun bilgisine sunulması kâfi olmaktadır (Engin **Erdil**, İçtihatlı ve Gerekeçli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, 3.Bası, C.II, İstanbul 2009, s. 1111). Umuma arz kavramı hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Fırat **Öztañ**, Eserin Alenîleşmesi ve Yayınlanması, Prof. Dr. Bilge Öztañ'a Armağan, Ankara 2008, s. 695 vd.

¹³ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 240.

¹⁴ Cebri icranın caiz olmadığı haller hakkında düzenleme getiren FSEK. m. 61'de ilâmlı icraya ilişkin olan İİK.m.24 ve m.30 hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiş; kanun koyucu tarafından cebri icranın yasaklandığı hallerde bile ilâmlı icraya ilişkin hükümlerin uygulanmasına imkân tanınmıştır. FSEK.m. 61 bağlamında İİK.m.24 ve m.30'un uygulanması hakkında ayrıntılı açıklamalar ve tartışmalar için ayrıca bkz. **Arslanlı**, s. 202-203; **Görgün**, s. 153; Sümer **Altay**, 5846 Sayılı FSEK Bağlamında Malî Hakların Hacine ve İflâs Masasına Girmesine İlişkin Bazı Faraziyelerin Değerlendirilmesi, İHFM 1998, C.LVI, S. 1-4, Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'na Armağan Sayısı, s. 211 vd.; Seyithan **Deliduman**, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Haczin Konusu, Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı, Ankara 08-11 Ocak 2002, s. 871-872; **Taş Korkmaz**, s. 340-342; **Erdil**, s. 1113-1114; **Öztañ**, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 604; **Erel**, s. 327-328; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 160; **Bozbel**, s. 372-374; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 245-246.

hususunda “alenîleşme” kavramını esas aldığı anlaşılmaktadır. Alenîleşme neticesinde eser sahibi, eseri özel yaşam alanının dışına çıkararak kamuya sunmakta ve bundan ekonomik yarar sağlamayı amaçlamakta¹⁵; söz konusu ekonomik değer varlığı da cebrî icra faaliyetinin gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır¹⁶.

Bu çerçevede, Kanun’un 61. maddesinin 1.bendinde eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan henüz alenîleşmemiş bir eserin müsveddelerinin veya asıllarının cebrî icra faaliyetinin kapsamı dışında tutularak, bunların haczedilemeyecekleri ve haczi kabil mal olarak iflâs masasına dâhil edilemeyecekleri açıkça belirtilmiştir. Kanun koyucunun bu yönde bir düzenleme getirmesi, alenîleşmemiş ve eser sahibinin veya mirasçılarının mülkiyeti altında bulunan bir eserin aslı ile müsveddelerinin eser sahibinin özel yaşam alanına dâhil olup¹⁷, eser hakkında karar verilmesinin ve eserin kaderini tayin hakkının münhasıran eser sahibine veya onun arzusu doğrultusunda mirasçılara ait olduğu¹⁸ düşüncesine dayanmaktadır¹⁹. İlgili hükümden de açıkça anlaşıldığı üzere, bir eserin cebrî icraya konu olamaması için alenîleşmeme ve eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunma şartlarının her ikisinin birlikte var olması gerekmektedir²⁰.

¹⁵ Patricia **Cornaz**, L’exécution forcée des droits de propriété intellectuelle, Lausanne 2002, s. 103.

¹⁶ Örneğin, bir ressamın tablolarını üzerlerinde fiyatlarıyla birlikte sergileyeceği bir serginin açılışını basın yoluyla duyurması, bir sinema eseri sahibinin filmini vizyonda gösterime sunması bu kapsamdadır (**Cornaz**, s. 105).

¹⁷ Eser henüz sahibinin fiilî hâkimiyeti altında bulunmaktayken, yaratıcısının kişiliğinin bir parçasıdır. Bu sırada cebrî icraya imkân tanınması eser sahibinin maneî haklarına tecavüz teşkil edecek; paraya çevirme neticesinde eser, sahibinin rızası hilafına alenîleşmiş olacaktır (**Görgün**, s. 152 ve 161).

¹⁸ Örneğin, eser sahibi veya mirasçıları eserin aslı ile müsveddeleri üzerinde her an istediği değişikliği yapabilecek; eseri tahrip edebilecek; eseri umuma arzdan geçici veya devamlı olarak vazgeçebilecektir.

¹⁹ **Arslanlı**, s. 200-201; **Öztaş**, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 601; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 242.

²⁰ Eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunma şartı alenîleşmeme şartıyla doğrudan bir bağıllık içindedir. Eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinden çıkmış olan bir eserin dolaylı da olsa sahibinin iradesiyle alenîleştiği kabul edilebilecektir. Örneğin, bir ressam sipariş üzerine resim yapıp resmi sipariş veren

Kanun'un 61. maddesinin 2. bendinde, sinema eserleri haricinde²¹ eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan henüz alenîleşmemiş bir eserin müsveddeleri ya da asılları üzerindeki malî hakların da cebrî icra faaliyetinin dışında kalacağı öngörülmüştür²². Burada cebrî icra yasağı

kişiye teslim etmiştir. Sipariş veren kişi de bu resmi doğum günü partisinde karısına hediye etmek istediğinden, kimseye göstermeden kendi evindeki çalışma odasında saklamıştır. Resim, yalnızca sipariş veren kişiye teslim edilip umuma arz edilmemiş olmakla birlikte, resmin mülkiyeti ressamdan diğer kişiye geçmiştir. Bu durumda, ressam resmi teslim ederek sipariş veren kimseye resmi alenîleştirilme imkânı tanımış; alenîleşmenin şekli ile zamanını tayin etme hakkını ona bırakmıştır. Belirtilen ihtimalin varlığı halinde, sipariş veren kişinin evine malları üzerine haciz koymak için gelen icra memuru söz konusu resmi de haczedebilecektir (**Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 242).

²¹ Sinema eserlerinin ilgili hükmün kapsamı dışında bırakılıp, bu eserlerin üzerindeki malî hakların cebrî icraya konu olmasına imkân tanınması, sinema eserlerinin, alenîleşmemiş bile olsalar, diğer eserlerden farklı olarak, aktörler, aktristler, figüranlar, kameramanlar, ışıkçılar, senaristler, yönetmenler, yönetmen yardımcısı gibi çok geniş bir çevre tarafından bilindikleri ve tamamlandıkları anda sahiplerinin malvarlığında ticarete hazır buldukları düşüncesine dayanmaktadır (**Arslanlı**, s. 202; **Görgün**, s. 153; **Ayiter**, s. 224; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 245). Sinema filmi vizyona girmişse, filmin gişe gelirlerinin haczedilebileceği veya filmin DVD hakları için alacağı bandroller üzerinden işlem yaptırılarak haciz konulabileceği hususunda bkz. **Bozbel**, s. 375. Sinema eserleri üzerindeki malî haklar uygulamada genellikle film yapımcıları tarafından kullanıldığından, film yapımcılarının eser sahiplerinden eser üzerindeki malî hakları sözleşmeyle devralarak bu hakları kullanma konusunda münhasıran hak sahibi oldukları, bu devir işleminden sonra film yapımcısı iflâs ettiği takdirde tamamlanmış sinema eseri üzerindeki malî hakların film yapımcısının iflâs masasına gireceği hususunda bkz. **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 163.

²² İsviçre Hukuku'nda ise, cebrî icraya ilişkin düzenleme getiren Eser Sahibinin Hakkına ve Komşu Haklara İlişkin Federal Kanun'un 18. maddesi incelendiğinde, eser üzerindeki malî hakların cebrî icraya konu olabilmesi hususunda eserin sahibinin izniyle ifşa edilmiş olması şartının arandığı anlaşılmaktadır. Türk Hukuku'ndaki "alenîyet" kavramına benzer şekilde İsviçre Hukuku'nda "ifşa" kavramı kullanılmış ve cebrî icra faaliyetinin yerine getirilebilmesi bu şartın gerçekleşmesine bağlanmıştır. Kanun metni için bkz. <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19920251> Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nda eser üzerindeki malî hakların cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, anılan hakların haczedilebileceği doktrinde kabul edilmektedir. Bkz. Jean **Vincent**/Jacques **Prévault**, Voies d'exécution et procédures de distribution, 18e édition, Paris 1995, s. 79; Anne **Leborgne**, Voies d'exécution et procédures de distribution, Paris 2009, s. 598.

yalnızca malî haklar bakımından söz konusu olmakta; bu hakların devri veya üzerlerinde lisans hakkı tanınmış olması sebebiyle alınmış ya da alınacak olan paraları, yani alacakları kapsamamaktadır. O halde, alenileşmemiş ve sahibinin ya da mirasçılarında birinin maliki olduğu bir eserin aslı veya müsveddesi üzerindeki malî hakların devrine veya ruhsat verilmesine dair taahhütlerden doğan alacakları da haczedilebilecek²³; eser sahibinin ya da mirasçılarında birinin iflâs masasına dâhil edilebilecektir²⁴.

Kanun'un 61. maddesinin 3. bendinde ise, eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para dışındaki alacaklarının cebrî icranın konusu olamayacağı belirtilmiştir²⁵.

Doktrinde bir görüş tarafından, kanun maddesi lâfzen yorumlanmış ve hükümde geçen "para alacakları" ifadesinin tahdidi olarak kullanıldığından bahisle, eser sahibinin malî haklarına ilişkin hukukî işlemlerden kaynaklanan para dışındaki alacakların kesinlikle cebrî icraya konu olamayacağı savunulmuştur²⁶.

Buna karşılık diğer görüş tarafından ise, amaçsal yorum yapılarak kanun koyucunun asıl gayesinin eser sahibinin şahsına bağlı olan, para dışındaki alacakları cebrî icra konusu olamayacağını ifade etmek olduğu dile getirilmiştir. Sözü geçen görüşe göre, malî haklarla ilgili işlemlerden doğup, başkalarına temlik edilebilen bu tarz aynî alacakların cebrî icranın kapsamı dışında bırakılmasının makul bir gerekçesi bulunmadığından, manevî hakları ihlâl etmediği sürece para dışındaki alacakların da cebrî icranın konusunu teşkil edebileceğini kabul etmek gerekmektedir²⁷.

²³ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 243.

²⁴ **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 160.

²⁵ Örneğin, eser sahibi çoğaltma hakkını para yerine çoğaltılmış nüshalardan bir kısmının kendisine verilmesi karşılığında devretmişse, bu alacak hakkı paraya değil bir mala ilişkin olduğundan, ilgili hakkın cebrî icra konusu olması da mümkün olacaktır (**Erel**, s. 330; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 151).

²⁶ **Deliduman**, s. 875-876; **Bozbel**, s. 369; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 244 ve 250.

²⁷ **Arslanlı**, s. 202; **Ayiter**, s. 229; **Taş Korkmaz**, s. 338-339; **Erdil**, s. 1119-1120; **Erel**, s. 330; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 151. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde bkz. **Cornaz**, s. 106.

Kanaatimizce de anılan görüş benimsenmeli ve eser sahibinin para dışındaki alacaklarının cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda manevî hakları ihlâl edip etmedikleri²⁸; bu alacakların malî bir değeri bulunmakla birlikte, sahip oldukları manevî değerlerinin parasal değerlerinden fazla olup olmadığı²⁹ hususunda somut olayın şartları dâhilinde bir değerlendirme yapılmalıdır. Yapılan değerlendirme neticesinde, söz konusu alacaklar eser sahibinin kişilik hakları çerçevesinde önem taşıyan manevî haklarını bertaraf etmiyorlarsa, malî yönleri manevî yönlerine nazaran ön planda bulunuyorsa, hiç şüphesiz sahip oldukları parasal değer itibariyle bunların cebrî icranın kapsamına alınmaları gerekecektir.

Kanun'un 62. maddesinde, alenîleşmiş bir eserin müsveddesinin veya aslının³⁰, yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshalarının, eser sahibinin korunmaya değer manevî menfaatlerini, yani manevî haklarını ihlâl etmemek

²⁸ Örneğin, eser sahibinin malî haklara ilişkin işlemlerinden doğan para dışındaki alacağı çoğaltılmış nüshaların kendisine verilmesine ilişkinse, ortada eser sahibinin şahsına bağlı olmayan malî bir değer taşıyan bir alacak bulunduğundan, söz konusu alacak cebrî icraya konu olabilecektir.

²⁹ Örneğin, çoğaltılmış bir eserin belli sayıda nüshası dostlarına armağan etmesi veya saklaması için eser sahibine bedava verilmişse, malî haklara ilişkin işlemlerden doğan para dışındaki alacağın malî değerinden ziyade manevî değeri ön planda bulunmaktadır. Bu durumda, söz konusu alacağın eser sahibinin şahsına bağlı olduğu kabul edilmeli ve alacak cebrî icraya konu edilmemelidir (**Taş Korkmaz**, s. 339; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 151).

³⁰ Alenîleşme, gerek eserin aslı, gerekse müsveddeleri bakımından mutlaka aranmalıdır; dolayısıyla eser henüz alenîleşmemişse, bu eserin müsveddeleri de cebrî icraya konu olamayacaktır (**Deliduman**, s. 868-869). Eserin cisimlendiği maddî malın cebrî icrası için eser mutlaka tamamlanmış olmalıdır. Eser bitmeden kamuya sunulmuş bile olsa, tamamlanmasına engel olacak şekilde müsveddelerin veya eser parçalarının üzerinde cebrî icra uygulanması, eser sahibinin kişilik haklarının ihlâline sebep olacaktır. Bu nedenle, müsveddeler, yalnızca tamamlanmış bir esere ait oldukları takdirde cebrî icranın konusunu teşkil edebilecektir (**Erel**, s. 328). Alenîleşmemiş olmakla birlikte, eser sahibi veya mirasçıları tarafından devredilmiş bir eserin müsveddelerinin ve aslının cebrî icraya konu olması mümkündür. Çünkü, eserin aslı veya müsveddesi eser sahibi ya da mirasçıları tarafından devredilerek ekonomik olarak değerlendirilmiş ve böylece eser sahibinin özel alanından uzaklaştırılarak alenîleştirilmiştir. O halde, alenîleşmemiş olmakla birlikte eser sahibi veya mirasçıları tarafından devredilmiş bir eserin müsveddesi ya da aslı haczedilebilecek; haczi kabil mal olarak bunları devralanın iflâs masasına girebilecektir (**Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 155).

şartıyla³¹ alenîleşmiş bir eser üzerindeki malî hakların³², eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacaklarının cebrî icranın konusunu teşkil edebileceği belirtilmiştir³³.

³¹ Örneğin, çoğaltma hakkını haczeden bir alacaklı, eseri dilediği gibi bastıramayacak; tercüme hakkını haczeden bir alacaklı, eserin tercümesini bu işin uzmanı olmayan bir kişiye yaptıramayacaktır (Öztañ, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 607).

³² İsviçre Hukuku'nda ise, Türk Hukuku'ndaki alenîleşmeye benzer şekilde Eser Sahibinin Hakkına ve Komşu Haklara İlişkin Federal Kanun'un 18. maddesinde eserin ifşa edilmiş olması koşulu aranmış; ancak bu koşulun yanı sıra Kanun'un 10.maddesinde ve 11. maddesinde sayılan hakların eser sahibi tarafından kullanılmış olması da eser üzerindeki hakların cebrî icraya konu olabilmesi için zorunlu kılınmıştır. Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde eser sahibinin eserin nüshalarını basılmış olarak, fonogram, videogram veya benzeri şekillerde yayınlaması, bunları kamuya sunması, devretmesi ya da herhangi bir şekilde piyasaya sürmesi, bir müzik eserini seslendirmesi, icra etmesi, eseri tanıttığından ya da piyasaya sürdüğünden başka bir yerde doğrudan veya zamanını kendisi belirleyerek herkesin erişebileceği şekilde eseri duyurması veya izlettirmesi, eseri televizyon, radyo ya da benzeri vasıtalarla yayınlaması, yayınlanmış olan eseri yeniden yayınlaması, piyasaya sunulmuş, yayınlanmış veya yeniden yayınlanmış eserleri izlettirmesi ve dinlettirmesi, eser sahibinin eser üzerinde değişiklik yapabilmesi, işleme veya derleme eser yaratabilmesi, eser sahibinin sahip olduğu malî haklar olarak öngörülmüştür. Kanun koyucu, bu saydığımız malî haklardan hangisi kullanılıyorsa, yalnızca o hakkın üzerinde cebrî icra faaliyetinde bulunulmasına imkân tanımıştır (Cornaz, s. 108-109). Kanaatimizce, Türk Hukuku'nda da malî hakların cebrî icraya konu olabilmeleri hususunda yalnızca eserin alenîleşmiş olması şartı aranmamalı; tüm malî haklar üzerinde cebrî icraya imkân tanımak yerine yalnızca eser sahibinin fiilen yararlandığı malî haklar üzerinde cebrî icra faaliyeti icra edilmelidir. Hem külli, hem de cüzi tasfiyenin amacı eser sahibi borçlunun haczi kabil mallarının paraya çevrilmesi olmakla birlikte, burada borçlunun sahip olduğu taşınır, taşınmaz malları, alacakları ile eser üzerindeki malî hakları arasında bir ayırım yapılmalı; fiilen yararlanmayıp, ekonomik bir gelir elde etmediği malî hakları üzerinde cebrî icra işlemleri yapılmamalıdır. Cebrî icrada ölçülülük ilkesinin gözetilmesi adına uygulamada bu hususa özellikle dikkat edilmeli; oluşabilecek tereddütleri ortadan kaldırmak için FSEK.m.62'de İsviçre Hukuku'ndakine benzer bir düzenlemeye yer verilerek, bu yönde bir değişiklik yapılmalıdır. Eser üzerindeki malî hak konuları oluşturulmamışsa, manevî hakların ihlâli tehlikesi söz konusu olabileceğinden FSEK.m.62'nin değiştirilip malî haklarda cebrî icrayı eser sahibinin veya mirasçılarının onayına tâbi tutan ya da bu haklardan eser sahibince yararlanılmış olmasını şart koşan bir düzenlemeye yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Taş Korkmaz, İflâs Masası, s. 158-159.

³³ Bazı hallerde hem eserin çoğaltılmış nüshaları, hem de eser üzerindeki malî haklar birlikte cebrî icra konusu olabilecektir. Örneğin, alenîyete kavuşmuş bir sinema eserinin

Fikrî hakların cebrî icraya konu olup olamayacakları hususuyla doğrudan bağlantılı olan bir mesele de eser sahibinin hakları ile bağlantılı hakların cebrî icranın konusunu teşkil edip etmeyeceğidir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 80. maddesinde icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, film yapımcıları ve radyo televizyon kuruluşları bağlantılı hak sahipleri³⁴ olarak sayılmıştır. Bir taraftan, korunmak istenen kişilerin bir kısmının ortaya koydukları "icra" adı verilen "ürün"ün fikrî bir niteliği haiz olup esere çok benzemesi; diğer taraftan, icranın yokluğu halinde eserin hitap ettiği kitlelere gereği gibi ulaşmasının imkânsız olması sebebiyle, bağlantılı hakları da hukuken himaye etmek gerekmiştir³⁵. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda, İsviçre Hukuku'ndan farklı olarak, eser üzerindeki malî hakların cebrî icraya konu olabilmesine ilişkin Eser Sahibinin Hakkına ve Komşu Haklara İlişkin Federal Kanun'un 18. maddesindeki düzenlemeye atıf yaparak, bağlantılı hakların da cebrî icra konusu olduklarını düzenleyen Kanun'un 38. maddesindeki³⁶ benzer bir hüküm bulunmamaktadır.

Doktrinde, icracı sanatçıların malî haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebileceklerine ilişkin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 80. maddesinin 1.fikrasının A bendinin 5 numaralı alt bendindeki düzenlemeden yola çıkılarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. İracı sanatçıların malî haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilmeleri sayesinde, malî hak devreden sanatçının mal varlığından çıkararak devralanın malvarlığına geçmekte; devreden malvarlığı üzerinde doğrudan sonuç doğuran bir tasarruf işlemi yapmaktadır³⁷. İracı

cebrî icraya konu olması ile bu filmin yayınlanmasına ilişkin malî hakkın da cebrî icra konusu olması birbirinden ayrılmaz haldedir. Böyle bir durumda, eserin nüshasının ekonomik değeri alacaklıları bundan mahrum edemeyecek derecede yüksek olmadıkça, nüshanın haczinden vazgeçilmeli; yalnızca ilgili malî hakkın haczi tercih edilmelidir (**Cornaz**, s. 113).

³⁴ Bağlantılı hak sahipleri hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Cem **Baygın**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Göre Eser Sahibinin Hakları İle Bağlantılı Haklar, AÜEHFD 2001, C.V, S. 1-4, s. 300 vd.; **Erel**, s. 207 vd.; **Bozbel**, s. 380 vd.; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 271 vd.; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 121 vd.

³⁵ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 270.

³⁶ Bu hususta bkz. **Cornaz**, s. 115.

³⁷ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 279.

sanatçılar malî haklarını devrededebildiklerine göre, bu haklar haczedilebilecek ve icracı sanatçılar, iflâsa tâbi kişiler olup iflâs ettikleri takdirde, söz konusu haklar onların iflâs masasına dâhil olabilecektir. Fonogram yapımcıları ile film yapımcıları bakımından ise, Kanun'un 80. maddesinin 1.fıkrasının B bendinin 1 numaralı alt bendindeki düzenleme ile aynı maddenin 2. fıkrasının 1. bendindeki düzenlemeyi dikkate alarak, sahip oldukları malî hakları kullanma haklarının malvarlığına ilişkin devredilebilir nitelikte haklar olduğundan bahisle, bu hakların haczinin ve anılan kimselerin iflâsı halinde sözü geçen hakların iflâs masasına kaydının mümkün olacağı sonucuna varılabilecektir. Radyo-televizyon kuruluşları açısından da Kanun'un 80. maddesinin 1. fıkrasının C bendinin alt bentlerindeki hükümler çerçevesinde ilgili kuruluşların sahip oldukları hakların, malî nitelikte olmaları sebebiyle devredilmeleri mümkün olacak; dolayısıyla bu haklar da haczin ve iflâsın konusunu teşkil edebilecektir³⁸. Kanaatimizce, anılan hükümlerden açıkça anlaşıldığı üzere, söz konusu bağlantılı hak sahipleri malî haklarını devrederek bir tasarruf işlemi yapmakta; karşılığında ise, maddî değeri olan bir karşılık elde etmektedirler. Devredilebilen malî haklar ekonomik bir değeri haiz olduğundan, bunların cebrî icraya konu teşkil edileceği hususunda da herhangi bir tereddüt duyulmamalıdır.

B. Cebrî İcraya Konu Olan Sınaî Haklar

1. Markalar

Markaların Korunması Hakkında 556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5.fıkrasında marka, "*bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajları gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işareti içerir*" şeklinde tanımlanmıştır. Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinde belirtildiği üzere, tescilli marka üzerindeki hak haczi kabil bir niteliği haiz olduğundan, ticarî işletmeden bağımsız olarak haczedile-

³⁸ **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 168 vd.

bilecek³⁹ ve bunun doğal bir sonucu olarak İcra ve İflâs Kanunu'nun 184. maddesi uyarınca marka sahibinin iflâs masasına dâhil olabilecektir⁴⁰.

Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinde markanın cebrî icraya konu olabilmesi için tescilli olması gerektiği özel olarak belirtilmiştir⁴¹. Marka tescil edilmekle, münhasıran sahibine ait bir kullanma hakkı vermekte; marka üzerindeki hak devir, rehin, cebrî icra gibi hukukî işlemlerin konusunu teşkil edebilmektedir⁴².

Tescil başvurusunda bile bulunulmamış ve kullanılmamış bir marka ayırt edici niteliğe⁴³ sahip olmadığı için, bu marka üzerindeki hak da cebrî icranın konusunu teşkil etmeyecektir⁴⁴. Ancak, bir markanın tescil başvurusunda bulunulmaksızın kullanılması da mümkündür. Fiilen kullanılan marka üzerindeki hak ekonomik bir değeri haiz olup devredilebildiğinden⁴⁵, marka hakkı üzerinde cebrî icra faaliyetine girişilebilecektir⁴⁶. Tescil başvurusunda

³⁹ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 465. Bu durumda, markanın da işletmeden ayrı olarak veya işletmeyle birlikte paraya çevrilmesi mümkündür. Özellikle, daha büyük bir ekonomik değer elde edilebilmesinin mümkün gözüktüğü hallerde, bunların birlikte paraya çevrilmesi tercih edilmelidir (**Cornaz**, s. 100).

⁴⁰ **Cornaz**, s. 96; **Taş Korkmaz**, s. 176.

⁴¹ İsviçre Hukuku'nda ise, Markaların ve Menşe İşaretlerinin Korunmasına Dair Federal Kanun'un 19. maddesinin 1. fıkrasında, marka hakkının cebrî icranın konusunu teşkil edebileceği belirtilmiş; Türk Hukuku'ndan farklı olarak tescilli olması gerektiği özel olarak belirtilmemiştir. Ancak, konuya ilişkin açıklamalarımızda da değineceğimiz üzere, marka hakkının cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda doktrinde markanın tescilli veya tescilsiz olmasına dayanılarak bir sonuca varılmaya çalışılmaktadır. Kanun metni için bkz. <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19920213/201107010000/232.11.pdf>

⁴² **Cornaz**, s. 96-97.

⁴³ Ayırt edici nitelik, bir işaretin uzun zamandan beri kullanılması, gazetelerde, televizyonda veya diğer reklam araçlarında toplumun dikkatine sunulması suretiyle belleklerde yer etmesi anlamına gelmektedir (**Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 365).

⁴⁴ **Cornaz**, s. 94.

⁴⁵ Fiilen kullanılan, tescil edilmemiş markanın ticarî işletmeden bağımsız olarak devredilememesi dolayısıyla, işletmeden ayrı olarak cebrî icraya konu olması mümkün değildir. Nitekim, İsviçre Hukuku'nda Markaların ve Menşe İşaretlerinin Korunmasına Dair Federal Kanun'un 14. maddesinin 2. fıkrasında bu yönde bir düzenlemeye yer verilmiştir.

⁴⁶ Bkz. ATF 81 III 122 (**Cornaz**, s. 95).

bulunmakla birlikte henüz tescil edilmemiş marka bakımından ise, ortada marka hakkının elde edilmesine yönelik parasal değeri haiz devredilebilir beklenen bir hak söz konusu olduğundan, ilgili hakkın cebrî icraya konu olması mümkündür⁴⁷.

Tescilli bir markanın, marka sahibinin adını içermesi durumunda, marka hakkının cebrî icra konusu olup olamayacağı da çözümlenmesi gereken önemli bir meseledir. İlk bakışta, marka sahibinin adı kişilik haklarına dâhil olup, kişilik haklarının devredilememesi sebebiyle, cebrî icraya konu olamayacak gibi gözükmektedir. Bununla birlikte, marka olarak tescil edilip kullanılan bir isim, ayırt edici bir nitelik kazanmak ve piyasada ekonomik bir değer elde etmek için şahsi karakterini kaybetmektedir⁴⁸. O halde, marka hakkının devredilebilirliği ve cebrî icraya konu olabilirliği, kişilik haklarına ilişkin hususlar göz önünde bulundurulmaksızın marka hukukuna ilişkin prensipler ışığında değerlendirilmelidir⁴⁹. Kişinin ismini marka olarak kullanması, bu isme ekonomik değer kazandırılıp ismin ticarîleştirildiği anlamına geldiğinden, isim markası cebrî icraya konu olabilecektir. Çünkü, kişinin ismini kendi rızasıyla markaya dönüştürerek, adının ticarî amaçlarla kullanımına izin vermesi, marka üzerindeki hakkının ismi üzerindeki hakkının koruma alanından soyutlandığını ve bağımsız bir değer olan markanın konusu haline geldiğini ortaya koymaktadır⁵⁰.

⁴⁷ **Cornaz**, s. 96. Beklenen haklar üzerinde cebrî icra faaliyeti hakkında bkz. aşa. II, A. Markanın tescili için yapılan başvurudan doğan hakkın haczedilebileceği ve dolayısıyla iflâs masasına dâhil olacağı hususunda bkz. **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 177. Ayrıca, KHK. m.22/f.I'de haciz ile ilgili hukukî işlemlerin marka başvurularına da uygulanacağı belirtilerek, marka başvurularından doğan hakkın da cebrî icra konusu olabileceği ortaya konulmuştur.

⁴⁸ Bkz. ATF 116 II 614 (Regeste) (<http://www.bger.ch/fr/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-recht-leitentscheide1954-direct.htm>).

⁴⁹ **Cornaz**, s. 97-98.

⁵⁰ Hamdi **Yasaman**/Sıtkı Anlam **Altay**/Tolga **Ayoğlu**/Fülürya **Yusufoğlu**/Sinan **Yüksel**, Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, İstanbul 2004, s. 716-717; Mücahit **Ünal**, Marka Tescilinden Doğan Haklarla İlgili Hukukî İşlemler, Ankara 2007, s. 110; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 178; Uğur **Çolak**, Türk Marka Hukuku, İstanbul 2012, s. 715. Kişilik haklarının sahip olduğu üstün değer nedeniyle, söz konusu hakların cebrî icra yoluyla bertaraf edilmesine izin verilmemesi hususunda bkz. **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 466. Markanın kişinin ad ve soyadından oluşmasının cebrî icraya engel olmayacağı, kişilik

Marka hakkının haczi mümkün olmakla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 2. ve 4. bentlerinin markalar bakımından da uygulama alanına sahip olup olamayacağı incelenmelidir. Marka hakkının borçlunun mesleğini sürdürmesi için gerekli olan eşya kapsamında değerlendirilip haczedilemeyeceğinin kabul edilmesi kural olarak mümkün olmamakla birlikte, doktrinde tek meslekî faaliyeti sahibi olduğu marka altında ürünlerini satmak olan bir borçlu bakımından haczedilmezliğin istisnaî olarak benimsenebileceği savunulmuştur⁵¹. İlgili kanun hükümleri incelendiğinde, “borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya”, “sanat ve mesleki için lüzumlu olan alat ve edevat” ifadelerine yer verilerek menkul mallardan söz edildiği, marka hakkının hacze konu olması çerçevesinde hakların madde metnine alınmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, marka hakkının haczi bakımından anılan hükümler doğrudan uygulanamayacak; bunların kıyasen tatbiki gündeme gelebilecektir. Sözü geçen hükümlerin kıyasen tatbik edilip marka hakkının haczedilemeyeceği hususunda da geniş bir yorumda bulunmaktan kaçınılmalı; somut olayın şartları dâhilinde borçlunun asgari geçim düzeyi dikkate alınarak, yalnızca kendine yetecek kadar çok az bir ekonomik gelir elde edebilen gerçek veya tüzel kişiler açısından marka hakkının haczedilmezliği kabul edilmelidir. Aksi düşüncenin kabulü, ekonomik değeri haiz olan marka hakkının haczedilemeyecek, alacaklıların âslâ tatmin edilememelerine yol açacaktır.

Somut olayın şartları dâhilinde, haczedilmezliğin kabul edilemeyeceği hallerde ise, marka hakkı Kanun'un 106. maddesinin 2. fıkrasının kıyasen uygulanması neticesinde taşınır olarak kabul edildiğinden, Kanun'un 85. maddesinin son fıkrası çerçevesinde hacizde tertip ilkesi göz önünde bulundurularak, diğer taşınır eşyaların değerlerinin alacağı karşılamaması halinde marka hakkının haczi yoluna gidilmesi en uygun çözüm olacaktır. Bu çerçevede, taşınırlardan muhafaza ve satılması kolay olan, yokluğu borçlu için en az yük teşkil eden malların diğerlerine nazaran öncelikle haczedilmeleri

haklarının zedelenmesinin daha ziyade markanın kullanımına ilişkin bir husus olduğu yönünde bkz. Murat **Dönmez**, Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi, TBBD 2009, S. 84, s. 376-377.

⁵¹ **Cornaz**, s. 101. Alan adları bakımından somut olayın şartları dâhilinde anılan hükümlerin kıyasen uygulanabileceği hususunda bkz. Serdar **Kale**, Domain Name Alan Adlarının Haczi, Ankara 2013, s. 85 vd.

gerekmektedir⁵². Marka hakkının ise, gerek, paraya çevirme usûlünün doğrudan Kanun'da düzenlenmeyip 120. madde uyarınca icra mahkemesine başvurulup, akabinde değer tespiti için bilirkişi incelemesi yaptırılması sebebiyle satış prosedürünün uzun sürebilecek olması; gerekse önemli bir ekonomik bir değer içererek borçlunun geçimi için büyük önem arz etmesi sebebiyle diğer taşınır mallardan sonra haczedilmesi isabetli olacaktır.

2. Patentler

Dar anlamda patent, kanundaki koşulları taşıyan bir buluş için verilen yazılı belgeyi; geniş anlamda patent ise, hem buluş üzerindeki inhisari kullanma yetkisini sağlayan mutlak hakkı, hem de bu hakkı ispatlayan belgeyi ifade etmektedir⁵³. Açıklamalarımız doğrultusunda, doktrinde patent, buluş sahibinin yaratıcı düşüncesinin belirli bir zaman diliminde yasal hükümler çerçevesinde korunma altına alındığını gösteren belge olarak tanımlanmıştır⁵⁴. 551 Sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ise, patent kavramına ilişkin herhangi bir tanıma yer verilmiş; yalnızca 5. maddede bir buluşun patent verilerek korunabilmesi için buluşun yeni olması⁵⁵, tekniğin bilinen durumunu aşması⁵⁶, sanayide uygulanabilir olması⁵⁷ gerektiği belirtilmiştir⁵⁸.

⁵² M.Kâmil Yıldırım, İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Ocak-Aralık 1989, C.IV, S. 1-3, s. 107; Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2.Baskı, Ankara 2013, s. 425; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 27.Baskı, Ankara 2013 s. 238; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özekes, İcra ve İflâs Hukuku, 11. Bası, Ankara 2013, s. 297. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Kudret Aslan, Tacizde Sıra (Tertip), AÜHFD 2005, C.LIV, S. 2, s. 294 vd.; Muhammet Özekes, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009, s. 212 vd.

⁵³ Arslan Kaya, Türk Hukukunda Patentten Doğan Haklar, İHFM 1997, C.LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı, s. 173; Tahir Saraç, Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması, Ankara 2003, s. 25; Karahan/Suluk/Saraç/Nal, s. 199.

⁵⁴ Kaya, s. 173.

⁵⁵ **KHK.m.7:** *Tekniğin bilinen durumuna dâhil olmayan buluş yenidir. Tekniğin bilinen durumu, patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde toplumca erişilebilir yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya bir başka yolla açıklanan bilgilerden oluşur. Patent başvurusu tarihinde veya bu tarihten sonra yayınlanmış olan ve patent başvurusu tarihinden önceki tarihli Türk patent ve faydalı*

Buluşun, patent başvurusuna ilişkin hakkın ve patent hakkının⁵⁹ cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda Kanun Hükmünde Kararname'de herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Henüz araştırma aşamasında olan bir buluş, alenileşmediği⁶⁰ için cebrî icranın konusunu teşkil etmeyecektir⁶¹. Çünkü, araştırma aşamasında olan buluş, yaratıcısının fikirlerinden oluşan

model belgesi başvurularının yayınlanan ilk metinleri tekniğin bilinen durumuna dâhildir.

⁵⁶ **KHK.m.9:** Buluş, ilgili olduğu teknik alandaki bir uzman tarafından, tekniğin bilinen durumundan aşikâr bir şekilde çıkarılmayan bir faaliyet sonucu gerçekleşmiş ise, tekniğin bilinen durumunun aşıldığı kabul edilir.

⁵⁷ **KHK.m.10:** Buluş, tarım dâhil sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir nitelikte ise, sanayiye uygulanabilir olduğu kabul edilir.

⁵⁸ Patent verilebilirlik şartları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Feyzan Hayal **Şehirali**, Patent Hakkının Korunması, Ankara 1998, s. 8 vd.; Erdal **Noyan**, Patent Hukuku, 2.Baskı, Ankara 2011, s. 207 vd.; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 537 vd.; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 205 vd.; Fülürya **Yusufoğlu**, Patent Verilebilirlik Şartları, İstanbul 2014, s. 139 vd. Patente ilişkin unsurlar hakkında ayrıca bkz. Nuşin **Ayiter**, İhtira Hukuku, Ankara 1968, s. 49 vd.

⁵⁹ Patent hakkı, Devlet tarafından sağlanan ve sahibine konusunu teşkil eden buluştan münhasır yararlanma ve kullanım sağlayan bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Buluş sahibi, buluşunu toplum yararına onun bilgisine sunarken, Devlet de buluş sahibine buluşun belli bir süre münhasır yararlanma ve kullanımını tahsis etme taahhüdü altına girmektedir (Selçuk **Öztek**, Son Değişikliklerden Sonra Türk Patent Hukukunun Ana Hatları, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi 1995-1996, C.IV, S. 1-2, s. 55).

⁶⁰ Buluşun alenileşmesi, yani kamuya sunulması buluşun esasını oluşturan düşüncenin dış dünyayla tanıştırılması demektir. Bir konferansta, toplantıda veya herhangi bir görüşme sırasında buluşun açıklanması, yayınlanması, görüntülenmesi, resmedilmesi ya da söz konusu düşüncenin somutlaştığı nesnenin, örneğin makinenin, sıvının veya maddenin gösterilmesi, resmedilmesi, sergilenmesi ya da usûlün uygulanması veya tanımlanması buluş fikrinin kamuya sunulduğu anlamına gelmektedir. Buluşun esasının yalnızca konuyu anlayabilecek bir kişiye açıklanması da bazı hallerde buluşun alenileştiği olarak yorumlanabilecektir (Ünal **Tekinalp**, Yeni Patent Hukukunda Buluş Sahibi İlkesi, İHFM 1997, C.LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı, s. 131).

⁶¹ **Ayiter**, İhtira, s. 105; Louis **Dallèves/Bénédict Foëx/Nicolas Jeandin**, Poursuite et faillite, Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, ainsi que des articles 166 à 175 de la loi fédérale sur le droit international privé, Bâle-Genève-Munich 2005, s. 615; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 627.

bir deneme niteliğindedir. Buluş, sahibinin kendi tasarrufunda bulunan yaratıcı düşünce alanına dâhil olup kişiliğinin bir parçası durumundadır; kendi hür iradesi doğrultusunda buluş sahibi, buluşunu araştırma aşamasından çıkaracağı zamanı belirleyecektir⁶². Araştırma aşamasında bulunan bir buluşun cebrî icra konusu olmasına izin verildiği takdirde, buluş sahibinin yerine üçüncü bir kişi araştırmaları tamamlayarak buluşu alenileştirecek ve buluşun asıl yaratıcısı isminin haksız şekilde başkası tarafından tamamlanmış bir buluşla ilişkilendirilmesine katlanmak zorunda kalacaktır⁶³.

Tamamlanıp araştırma aşamasından çıkmış olmakla birlikte, henüz patent başvurusuna konu olmamış bir buluş ise, ekonomik bir değeri bünyesinde barındırmakta ve buluş sahibine patent başvurusunda bulunma hakkı vermektedir. Söz konusu hak, Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesinde "patent isteme hakkı" olarak belirtilmiş⁶⁴ ve bu hakkın devredilebilir bir hak olduğu açıkça ortaya konulmuştur. Patent başvurusunda bulunulmadan önce buluş sahibinin kişilik haklarına dâhil olan buluş üzerindeki hakkı, buluşun alenileştirilmesiyle⁶⁵ devredilebilir nitelikte bir malvarlığı hakkına dönüşmektedir⁶⁶. Bu sebeple, bu hakkın cebrî icraya konu teşkil etmesi mümkün olacaktır. Ancak, patent isteme hakkının paraya çevrilmesi sırasında, patent verilebilirlik şartları dâhilinde aranılan buluşun sahip olması gereken "yenilik" unsurunun zarar görmemesine dikkat edilmelidir⁶⁷. Fikrî

⁶² Bu hususta bkz. ATF 59 III 242 (**Cornaz**, s. 67).

⁶³ **Cornaz**, s. 68.

⁶⁴ Patent isteme hakkı, buluş sahibinin buluşunu gerçekleştirdiği anda doğan, tekeli bir hak elde etmeye yönelik beklenen hakkının varlığını ortaya koymaktadır (**Ayiter**, İhtira, s. 64; **Şehirli**, s. 56).

⁶⁵ Örneğin, buluş sahibinin buluşuna ilişkin ürünler imal etmesi, buluşunu rehin olarak vermesi, ticarî ortaklar araması, sözleşme görüşmelerine girişmesi, üçüncü kişilere lisans sözleşmesi yoluyla münhasır kullanım hakkı vermesi yaratıcısının buluşunu kullanma isteğini sarih veya zımni olarak ortaya koymaktadır.

⁶⁶ **Cornaz**, s. 69 vd. Buluşun alenileşmemesinden önce buluş sahibinin manevî haklarının korunabilmesi için haczedilemeyeceği ve iflâs masasına girmeyeceği hususunda ayrıca bkz. **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 181.

⁶⁷ Yeniliği ortadan kaldıran açıklama, tekniğin bilinen durumuna dâhil olmadığı, onu aştığı varsayılan bir buluş için patent başvurusu yapılmadan önce, buluşun herhangi bir şekilde kamuya anlatılması, gösterilmesi ortaya konulması olarak belirmektedir. Henüz patent başvurusu yapılmadan önce buluş açıklanıp topluma intikal etmiş olacağından, yenilik

mülkiyet haklarının paraya çevrilmesine ilişkin açıklamalarımızda değineceğimiz üzere⁶⁸, patent isteme hakkının, önceden satışın ilân edilmediği, satış şartlarının tarafların arasında müzakere edildiği pazarlık yoluyla satış yöntemiyle paraya çevrilmesi, buluşun ifşa edilmemesi ve bu sayede yenilik unsurunun korunabilmesi için son derece isabetli olacaktır.

Patent başvurusuna konu olmakla birlikte, henüz patent olarak tescil edilmemiş bir buluş üzerinde tescil talebinde bulunan kişi patenti münhasıran kullanabilmek hususunda beklenen bir hak sahibidir⁶⁹. 551 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 86. maddesinin 1. fıkrasında belirtildiği üzere, patent başvurusuna ilişkin hak devredilebileceği gibi, cebrî icraya da konu olabilecektir⁷⁰.

Patent olarak tescil edilmiş bir buluş ise, sahibine buluşunu münhasıran kullanabilme hakkı vermekte; bu hak devredilebilir nitelikte bir malvarlığı hakkı olduğundan⁷¹, aynı zamanda cebrî icraya da konu teşkil etmektedir⁷².

unsurunu kaybetmiş olmaktadır (**Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 540). Ancak, KHK. m.8/f.I'de kural olarak bir buluşa patent verilmesini etkileyecek nitelikte olmakla birlikte, başvuru tarihinden önceki on iki ay içinde veya rüçhan hakkı talep edilmiş ise rüçhan hakkı tarihinden önceki on iki ay içinde açıklamanın buluş sahibi tarafından yapılmış olması; açıklamanın bir merci tarafından yapılmış olması ve bu merci tarafından açıklanan bilginin buluş sahibinin bir başka başvurusunda yer alması, söz konusu başvurunun bir merci tarafından açıklanmaması gerektiği halde açıklanması; buluş sahibinden doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgiyi edinmiş olan bir üçüncü kişi tarafından, buluş sahibinin bilgisi veya izni olmadan yapılan bir başvuruda yer alması; açıklamanın buluş sahibinden doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bilgi elde eden bir üçüncü kişi tarafından yapılmış olması şartlarının varlığı halinde buluşa patent verilebileceği belirtilmiştir.

⁶⁸ Bkz. aşa. 3.Bölüm

⁶⁹ Beklenen hakların cebrî icraya konu olması hususunda bkz. aşa. II, A.

⁷⁰ ATF 75 III 5, ATF 75 III 89 (**Cornaz**, s. 77). Patent başvurusuna ilişkin hakkın devredilebilir olması dolayısıyla haczedilebileceği ve iflâs masasına girebileceği hususunda bkz. **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 182.

⁷¹ 551 Sayılı KHK. m.85/f.II, a ve m. 86/f.I'de patent hakkı ile bu hak üzerindeki ortaklık paylarının devredilebileceği belirtilmiştir. Patent hakkı ile bu hak üzerindeki ortaklık payları işletmeden ayrı olarak devredilebileceğinden, bunlar işletmeden ayrı olarak haczedilebilecek ve iflâs masasına dâhil olabilecektir (**Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 184; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 628).

⁷² **Cornaz**, s. 77.

Burada tartışılması gereken mesele, patent hakkının, İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 2. ve 4. bentleri çerçevesinde borçlunun mesleğini sürdürmesi için gerekli olan eşya kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir. Buluş sahibi yalnızca patent hakkına dayalı bir faaliyet icra ediyorsa, yaratıcının gerçekleştirdiği faaliyet meslek olarak değerlendirilebilecek ve anılan hakkın cebri icraya konu olması, borçluyu meslekî faaliyetini durdurmak zorunda bırakabilecektir. Belirtilen sebeplerle patent hakkının düşünülebilirse de, söz konusu hakkın borçlunun mesleğini sürdürmesi için gerekli olan eşyaya nazaran farklı bir anlamı ve ekonomik amacı bulunmaktadır⁷³. Marka hakkının haczine ilişkin açıklamalarımızda belirttiğimiz üzere⁷⁴, İcra ve İflâs Kanunu'nun ilgili hükümlerinin kıyasen⁷⁵ uygulanması neticesinde genişletici yorum yapılmamalıdır. Somut olayın şartları dâhilinde borçlunun asgari geçim düzeyi göz önünde tutularak yalnızca kendine yetecek kadar çok az bir ekonomik gelir elde edebilen gerçek veya tüzel kişiler açısından patent hakkının haczedilmezliği kabul edilmelidir. Aksinin kabulü, haczedilmezliğin kapsamının kanun koyucunun amaçladığının aksine fazlasıyla genişletilmesi anlamına gelecek; alacaklıların âslâ tatmin edilememelerine yol açabilecektir. Somut olayın şartlarına göre patent hakkının haczedilebileceği sonucuna varılması halinde, patent hakkı Kanun'un 106. maddesinin 2. fıkrasının kıyasen uygulanması neticesinde taşınır olarak kabul edildiğinden, Kanun'un 85. maddesinin son fıkrası çerçevesinde hacizde tertip ilkesi uyarınca, diğer taşınır eşyaların değerlerinin alacağı karşılama halinde söz konusu hakkın haczi gündeme gelecektir⁷⁶.

⁷³ **Cornaz**, s. 79-80.

⁷⁴ Bkz. yuk, I, B, 1.

⁷⁵ İİK.m.82/f.I, b.2 ve 4'te "*borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya*", "*sanat ve mesleki için lüzumlu olan alat ve edevat*" ifadelerine yer verilerek menkul mallardan söz edilmiş; patent hakkının hacze konu olması çerçevesinde haklara madde metninde yer verilmemiştir. Dolayısıyla, patent hakkının haczi bakımından bu hükümler doğrudan değil, ancak kıyasen uygulanabilecektir. Anılan hükümler kapsamında patent hakkı bakımından haczedilmezliğin kabul edilebileceği hususunda bkz. **Ayiter**, İhtira, s. 105.

⁷⁶ Haczedilmezlik ve hacizde tertip hususunda marka ve patent hakkına ilişkin olarak yaptığımız bu açıklamalarımız hacze konu olan tüm sınaî haklar bakımından aynen geçerli olacaktır.

Buluş sahibinin soyadı gibi kişisel unsurları içeren patent hakkının cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda ise, marka hakkına ilişkin açıklamalarımız aynen geçerli olacaktır⁷⁷. Buluş sahibinin soyadını patent olarak kullanması, ilgilinin soyadının kendi rızasıyla ticarileştirdiğini ve kişilik haklarından soyutladığını ortaya koymaktadır; bu sebeple de patent hakkının cebrî icraya konu olması mümkündür⁷⁸.

3. Faydalı Modeller

551 Sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de faydalı modelin tanımına yer verilmemiş olmakla birlikte, 154. maddede bu Kanun Hükmünde Kararname'nin 156. maddesine göre yeni olan⁷⁹ ve 10. maddesi anlamında sanayiye uygulanabilen⁸⁰ buluşların faydalı model belgesi verilerek korunacağı⁸¹ belirtilmiştir. Patentlerden farklı olarak, faydalı modellerde tekniğin bilinen durumunun aşılması şart koşulmamış; yeniliğin herhangi bir ölçüde olması veya nitelikte olması ya da belli

⁷⁷ Bkz. yuk, I, B, 1.

⁷⁸ Söz konusu durumda, müflisin kişilik haklarının ticarileştigiinden bahisle, iflâs idaresinin müflisin onayı olmaksızın patent hakkını paraya çevirebileceği yönünde bkz. **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 185. Kişisel hakların sahip olduğu yüksek değer sebebiyle, cebrî icra hukuku ilkelerinin TMK.m.24'ü bertaraf etmesine izin verilmemesi yönünde bkz. **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 628.

⁷⁹ **KHK.m.156:** "Faydalı model belgesi başvurusuna konu olan buluş başvuru tarihinden önce, Türkiye içinde veya dünyada herkesin ulaşabileceği şekilde yazılı olarak veya bir başka yolla açıklanmış veya yöresel veya ülke çapında kullanılmış ise, yeni değildir. Faydalı model belgesi başvurusu sahibi veya selefleri tarafından başvuru tarihinden veya var ise rüçhan hakkı tarihinden, on iki ay önceki tarihten itibaren yayınlama veya bir başka yolla yapılan açıklama veya kullanma, başvuru konusu buluşun yeniliğini ortadan kaldırmaz. Faydalı model belgesi başvurusu tarihinden önce, Türkiye'de yapılmış olan patent veya faydalı model belgesi başvuruları, faydalı model belgesi başvurusu tarihinden sonra yayınlanmış olsalar dahi, başvuru konusu buluşun yeniliğini ortadan kaldırmaz."

⁸⁰ KHK. m.10 uyarınca, tarım dâhil sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir nitelikte olan buluşun sanayiye uygun olduğu kabul edilmektedir.

⁸¹ KHK.m.155'e göre Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesinde belirtilen konuların yanı sıra, usûller sonucunda elde edilen ürünler ve kimyasal maddeler hakkında faydalı model belgesi verilemeyeceği belirtilmiştir.

bir ölçünün üstüne çıkması da aranmadığından, faydalı model anlamındaki buluşun küçük, basit olduğu kabul edilmektedir⁸².

Kanun Hükmünde Kararname'nin 157. maddesinde faydalı model belgesi isteme hakkının başkalarına devrinin mümkün olduğu ortaya konulduğundan, anılan hakkın cebrî icraya elverişli olduğu sonucuna varılabilecektir. Bunun dışında buluşun, faydalı model belgesi isteme hakkının, faydalı model başvurusuna ilişkin hakkın ve faydalı model hakkının cebrî icraya konu olup olamayacağı hakkında patentler bakımından yaptığımız tüm açıklamalar faydalı modeller açısından da aynen geçerli olacaktır. Nitekim, Kanun Hükmünde Kararname'nin 166. maddesinde patentler için öngörülen hükümlerin faydalı modellere de uygulanacağı ifade edilmiştir. Ancak, ilgili hükmün uygulama alanına sahip olması için uygulanacak konuda faydalı modele ilişkin açık bir hüküm bulunmamalı; tatbik edilecek hüküm de faydalı modelin özelliğiyle çelişmemelidir⁸³. Ancak, cebrî icra hususunda patentlere ilişkin açık bir hüküm bulunmadığından, patentler hakkında cebrî icraya ilişkin olarak yaptığımız açıklamaların faydalı modeller bakımından geçerliliği hususunda herhangi bir kanunî düzenlemeyle çelişki taşınması da söz konusu olmayacaktır.

4. Endüstriyel Tasarımlar

554 Sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesinin a bendinde, tasarım bir ürünün⁸⁴ tümü veya bir parçası ya da üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyuvarı ile algılanan çeşitli unsur veya özelliklerinin oluşturduğu bütün olarak tanımlanmıştır⁸⁵. İlgili hükümde

⁸² **Şehirali**, s. 15-16; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 731 ve 733. Faydalı modelin unsurları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 733 vd.

⁸³ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 736.

⁸⁴ KHK.m.3,b'ye göre ürün, bilgisayar programları ve yarı iletkenlerin topografyaları hariç olmak üzere, endüstriyel yolla veya elle üretilen herhangi bir nesnenin yanı sıra bileşik bir sistemi veya bunu oluşturan parçaları, setler, takımlar, ambalajlar gibi nesnelere, birden çok nesnenin veya sunuşun bir arada algılanabilen bileşimlerini, grafik semboller ve tipografik karakterleri ifade etmektedir.

⁸⁵ Endüstriyel tasarıma ilişkin farklı tanımlar için bkz. Cahit **Suluk**, Tasarım Hukuku, Ankara 2003, s. 37 vd.

“bütün” kelimesine yer verilmiş olmakla birlikte, tasarımın aslında bir görünüm olduğu, “görünüm” ifadesine yer verilmemesinin bir çeviri hatasından kaynaklandığı kabul edilmektedir⁸⁶. Görünüm, ürünü veya onun üstündeki süslemeyi oluşturan çizgilerin, özel şekillerin, çevre çizgisinin, renklerin, biçimin ve malzemenin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır⁸⁷. Kanun Hükmünde Kararname’nin 5. maddesinde yeni⁸⁸ ve ayırt edici niteliğe sahip⁸⁹ tasarımların belge verilerek korunacağı belirtilmiştir⁹⁰.

⁸⁶ Kanun Hükmünde Kararname’nin mehzaz metnini oluşturan Topluluk Tasarımı Hakkındaki AP ile Konsey Yönergesi Tasarısı’nın 3. maddesinin “görünüm” ifadesine yer verdiği hususunda bkz. Müge **Tekil**, 554 Sayılı KHK Çerçevesinde Endüstriyel Tasarım Kavramı ve Koruma Şartları, İHFM 1997, C.LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağlı’na Armağan Sayısı, s. 237; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 670 ve 672.

⁸⁷ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 16.

⁸⁸ **KHK.m.6:** *Bir tasarımın aynısı, başvuru veya rüçhan tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmamış ise o tasarım yeni kabul edilir. Tasarımlar sadece küçük ayrıntılarda farklılık gösteriyorlarsa aynı kabul edilir. Kamuya sunma, sergileme, satış gibi yollarla piyasaya sürme, kullanma, tarif, yayım tanıtım veya benzer amaçlı faaliyetleri kapsar. Üçüncü şahıslara yapılan ve açıkça veya zımnen gizlilik niteliği taşıdığı anlaşılan açıklamalar kamuya sunmanın kapsamı dışındadır.*

⁸⁹ **KHK.m.7:** *Bir tasarımın ayırt edici niteliğe sahip olması, bu tasarımın bilgilenmiş kullanıcı üzerinde yarattığı genel izlenim ile ikinci fıkrada belirtilen herhangi bir tasarımın böyle bir kullanıcıda yarattığı genel izlenim arasında belirgin bir farklılık olması anlamındadır. Herhangi bir tasarımın ayırt edici nitelik açısından kıyaslandığı diğer bir tasarımın, başvuru veya rüçhan tarihinde Türkiye’de veya dünyada herhangi bir yerde piyasaya sunulmuş olması veya Enstitü tarafından tescilli bir tasarım olarak yayınlanmış ve ayırt edici nitelik açısından değerlendirilen tasarımın başvuru veya rüçhan tarihinde henüz koruma süresini doldurmamış olması gerekir. Ayırt edici niteliğin değerlendirilmesinde, birbirleri ile kıyaslanan tasarımların ilke olarak farklılıklarından çok ortak özelliklerinin değerlendirilmesine ağırlık verilir ve tasarımcının tasarımı geliştirme açısından ne kadar seçenek özgürlüğüne sahip olduğu göz önüne alınır.* **KHK.m.8:** *Koruma talep edilen bir tasarım, başvuru tarihinden önceki on iki ay içerisinde veya rüçhan talebi varsa, rüçhan tarihinden önceki on iki ay içerisinde tasarımcı veya halefi veya bu kişilerin izni ile üçüncü bir kişi tarafından kamuya sunulur veya tasarımcı veya halefleri ile olan ilişkinin suiistimali sonucu kamuya sunulursa, bu açıklama 6 ncı ve 7 nci maddeler çerçevesinde tasarımın yeniliğini ve ayırt edici niteliğini etkilemez.*

⁹⁰ Yenilik ve ayırt edicilik unsurları hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. **Tekil**, s. 244 vd. Endüstriyel tasarımların korunma şartları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Suluk**, s. 222 vd.

Bir tasarım tamamlanmadan önce yalnızca yaratıcısının fikir ürünü niteliğinde olduğundan, hiçbir mal varlığı değerini haiz olmamakta; dolayısıyla cebrî icraya da konu teşkil etmemektedir⁹¹. Tamamlanıp araştırma aşamasından çıkmış olmakla birlikte, henüz endüstriyel tasarım olarak tescil başvurusuna konu olmamış bir tasarım ise, ekonomik bir değeri bünyesinde barındırmakta ve buluş sahibine tasarım belgesi isteme hakkı vermektedir. Ancak söz konusu tasarım, yaratıcısı tarafından alenîyete kavuşturulmadığı takdirde, yaratıcısının şahsi alanına dâhil olacağından, tasarım belgesi isteme hakkı da cebrî icraya konu olamayacaktır. Yaratıcısının tasarımını alenîyete kavuşturmak istemesi halinde, yaratıcı tarafından bu tasarımın ekonomik amaçlı olarak kullanımına izin verildiği sonucuna ulaşılabilecek; bu sebeple söz konusu tasarım belgesi isteme hakkı da cebrî icranın konusunu oluşturabilecek; hacedilip iflâs masasına dâhil edilebilecektir⁹².

Endüstriyel tasarım başvurusuna konu olmakla birlikte, henüz tescil edilmemiş bir tasarım üzerinde, yaratıcısı malvarlığı değerini haiz, devredilebilir nitelikte beklenen bir hak⁹³ sahibi olduğundan, Kanun Hükmünde Kararname'nin 39. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere, endüstriyel tasarım tescil başvurusuna ilişkin hakkın cebrî icraya konu teşkil etmesi mümkündür. Tescil edilmiş bir tasarım ise, yaratıcısına tasarımı münhasıran kullanabilme hakkı vermekte; tasarım hakkı devredilebilir nitelikte bir malvarlığı hakkı olarak, ilgili hükümde de açıkça ortaya konulduğu gibi, cebrî icranın kapsamına dâhil olabilmektedir⁹⁴.

⁹¹ **Cornaz**, s. 81.

⁹² **Cornaz**, s. 82-84; **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 187. Tasarım belgesi isteme hakkının malvarlığına ilişkin bir hak olduğu hususunda bkz. **Suluk**, s. 333.

⁹³ Beklenen hakların cebrî icraya konu olması hususunda bkz. aşa. II, A.

⁹⁴ **Cornaz**, s. 84-85. İsviçre Hukuku'nda, Tasarımların Korunması Hakkında Federal Kanun'un 18. maddesinde tasarım hakkının cebrî icraya konu olabileceği belirtilmiştir. Bkz. http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20000457/201107010000/232_12.pdf Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nda faydalı modellerin ve endüstriyel tasarımların cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, doktrinde bunların cebrî icraya konu olabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Leborgne**, s. 596.

5. Coğrafi İşaretler

Coğrafi işaret, bir malın coğrafi kökenini gösteren veya kullanılan bir unsur, madde, motif, malzeme ya da usûl sebebiyle bir alana, yöreye, bölgeye, ülkeye yollamada bulunmak suretiyle o mala istek ve güven duyulmasını sağlayan coğrafi isim ya da işarettir. Coğrafi işaret, alansal, yöresel, bölgesel, ülkesel genelliğe, yani anonimliğe sahip olup belli bir kişi veya kişileri bağlamadığından, coğrafi işaretler üzerindeki haklar mutlak bir hak olmayıp o işaretleri kullanan kişiye de inhisari yetki tanınmamaktadır. Bu sebeple, coğrafi işaretler hukukî işlemlere konu olamamakta⁹⁵; dolayısıyla cebrî icraya da elverişli bulunmamaktadır.

6. Entegre Devre Topografyaları

Gözle görülemeyecek kadar küçük bir silikon parçasının, yani çipin içine bilgiler, veriler, görüntüler sınıflandırılmış ve kodlanmış olarak depolanmakta ve bunlar işlemlere konu olabilmektedir. Çip, içine elektronik işlevi bulunan entegre devreler konularak bir bilgi, veri, görüntü deposu haline gelmektedir. Entegre devre, bir taraftan buluş diğer taraftan tasarım sonucu ortaya çıkan fikrî ve yaratıcı bir çabanın sonucu olarak oluşturulan soyut bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁶. Bu çerçevede, Entegre Devlet Topografyalarının Korunması Hakkında Kanun'un 2. maddesinin a bendinde, entegre devre "*elektronik bir işlevi veya bunun gibi diğer işlevleri yerine getirmek üzere tasarlanmış, en az bir aktif elemanı olan ve ara bağlantılarından bir kısmının ya da tümünün bir parça malzeme içerisinde ve/veya üzerinde bir araya getirilmiş ara veya son formdaki bir ürün*" olarak ifade edilmiş; entegre devlet topografyası ise, aynı maddenin b bendinde "*entegre devreyi oluşturan tabakaların üç boyutlu dizilimini gösteren, üretim amacıyla hazırlanmış ve herhangi bir formatta sabitlenmiş görüntüler dizisi olup, her görüntü entegre devrenin üretiminin herhangi bir aşamasındaki yüzeyinin tamamının veya bir kısmının görünümü*" olarak tanımlanmıştır. Entegre devlet topografyası hak sahibi, Kanun'un 11. maddesinde belirtildiği üzere, inhisari yetkilere sahiptir. Kanun'un 4. maddesi uyarınca, orijinal nite-

⁹⁵ Tekinalp, Fikrî Mülkiyet, s. 22-23.

⁹⁶ Tekinalp, Fikrî Mülkiyet, s. 789.

liğe⁹⁷ sahip entegre devlet topografyaları Türk Patent Enstitüsü tarafından tescil belgesi verilerek korunmaktadır.

Yapım aşamasında olan entegre devre topografyası, endüstriyel anlamda kullanılmakta ise, yapımıcısının şahsi alanından çıkmış olacağından, bunlara ilişkin haklar da cebri icraya konu olabilecektir. Yapım aşamasından çıkmış, fiilen kullanılan, ancak tescil başvurusunda bulunulmamış entegre devlet topografyasına ilişkin tescil belgesi isteme hakkı, devredilebilir nitelikte bir malvarlığı hakkı olduğundan, bu hakkın da cebri icraya elverişli olduğu sonucuna varılabilecektir⁹⁸. Entegre devlet topografyası hak sahipliğine ilişkin tescil başvurusuna konu olmakla birlikte, henüz kaydedilmemiş olan hak üzerinde hak sahibinin malvarlığı değerine sahip devredilebilir nitelikte beklenen bir hakkı⁹⁹ bulunduğundan, Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrasında açıklandığı üzere, başvuru hakkı cebri icranın kapsamına girebilecektir. Tescille doğan hak ise, hak sahibine Kanun'un 11. maddesi çerçevesinde ekonomik bir gelir elde etme fırsatı sunduğundan, 17. maddenin 2. fıkrasına göre cebri icranın konusunu teşkil edebilecektir¹⁰⁰.

7. Yeni Bitki Çeşitleri İslahçı Hakları

Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun'un 14. maddesinin 1. fıkrasında koruma altındaki bitki çeşidi üzerinde üretme veya çoğaltma, çoğaltım amacıyla hazırlama, satışa arz etme, satma veya diğer şekillerde piyasaya sürme, ihraç veya ithal etme, depolama hususunda ıslahçı hakkı sahibinin inhisari hak sahibi olduğu belirtilmiştir. Bir bitki çeşidinin ıslahçı hakkı verilerek korunabilmesi için anılan

⁹⁷ **EDTK.m.5/f. I:** Bir entegre devre topografyası, tasarlayıcısının kendi fikri çabası sonucu ortaya çıkmış ve tasarlama sırasında entegre devre üreticileri ve entegre devre topografyası tasarlayıcıları arasında bilinmiyorsa orijinal sayılır.

⁹⁸ İsviçre Hukuku'nda Yarı İletken Topografyalara İlişkin Federal Kanun'da entegre devlet topografyalarının cebri icraya konu olup olamayacağı hususunda açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, doktrinde cebri icraya konu olabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Cornaz**, s. 116-118; **Dallèves/Foëx/Jeandin**, s. 615.

⁹⁹ Beklenen hakların cebri icraya konu olması hususunda bkz. aşa. II, A.

¹⁰⁰ Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nun 622-7 maddesinde tescil edilmiş entegre devlet topografyalarına bağlı hakların haczedilebileceği belirtilmiştir. Bkz. **Leborgne**, s. 593-594.

Kanun'un 3. maddesine göre, yeni¹⁰¹, farklı¹⁰², yeknesak¹⁰³ ve durulmuş¹⁰⁴ olduğunun tespit edilmiş olması gerekmektedir¹⁰⁵. İslahçı hakkı alabilmek için Kanun'un 33. maddesine göre Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na başvurulmakta¹⁰⁶; Bakanlık tarafından yapılan incelemenin olumlu sonuçlanması halinde, ıslahçı hakkı kütüğe kaydedilerek hak sahibine ıslahçı hakkı belgesi verilmektedir. Henüz daha Bakanlığa başvurulmadan önce ıslahçı hakkı belgesi isteme hakkı, hak sahibi açısından ekonomik bir potansiyeli bünyesinde barındıran ve devredilebilir nitelikte bir haktır; bu nedenle ilgili hakkın

¹⁰¹ **BitÇeşK.m.5:** *Bir çeşidin çoğaltım veya hasat edilmiş materyali; ıslahçı hakkı için başvurunun yapıldığı tarihten geriye doğru yurt içinde bir yıl, yurt dışında dört yıl, ağaç ve asmalarda altı yıl öncesine kadar kullanım amacıyla hak sahibi tarafından veya onun rızasıyla satılmamış veya umuma sunulmamış ise çeşit yeni kabul edilir. Aşağıda belirtilen haller çeşidin yeni sayılmasını etkilemez: a) Hak sahibi aleyhine, hakkın kötüye kullanımı sayılacak satış veya açıklamalar. b) İslahçı hakkının devrine ilişkin sözleşme kapsamında olan satış veya açıklamalar. c) Çoğaltım materyalinin mülkiyet hakkının hak sahibinde olması ve bu materyalin bir başka çeşit üretiminde kullanılmaması kaydıyla hak sahibi adına bu materyalin çoğaltım sözleşmesi kapsamında kalan faaliyetler. d) Çeşidin niteliklerini belirlemek amacıyla bir sözleşme çerçevesinde yapılan tarla veya laboratuvar denemeleri ya da küçük çaplı ürün işleme denemeleriyle ilgili faaliyetler. e) Biyolojik güvenlik amacıyla yapılacak yasal işlemler veya ticareti yapılacak çeşitlerin resmi kataloğa kaydedilmesi gibi yükümlülüklerden doğan faaliyetler. f) Çeşidin elde edilişi sırasında ortaya çıkan artık ürünün veya yan ürün niteliğindeki hasat edilmiş materyalin ya da (c), (d) ve (e) bentleri çerçevesindeki faaliyetleri sonucu ortaya çıkan materyalin tüketim amacıyla ve çeşit tanımlanmaksızın satışı veya kamuya sunulması ile ilgili faaliyetler.*

¹⁰² **BitÇeşK.m.6/f.1:** *Başvuru veya rüçhan hakkı tarihinde, herkesçe bilinen çeşitlerden açıkça ayırt edilebilen çeşit, farklı sayılır.*

¹⁰³ **BitÇeşK.m.7:** *Kullanılan çoğaltım metoduna bağlı olan muhtemel değişiklikler dışında, ilgili özellikler bakımından bir örneklik gösteren çeşit, yeknesak kabul edilir.*

¹⁰⁴ **BitÇeşK.m.8:** *Birbirini izleyen çoğaltımlar sırasında veya belirli çoğaltım dönemleri sonunda ilgili özellikleri değişmeksizin aynı kalan çeşit, durulmuş kabul edilir.*

¹⁰⁵ İlgili özellikler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Ayşe **Odman Boztosun**, İslahçı Hakkı, Ankara 2006, s. 102 vd.; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 759-760.

¹⁰⁶ Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına Dair Yönetmeliğin 8. maddesine göre, başvuru ve tescile ilişkin yetkili Bakanlık birimi, Yönetmeliğin 4. maddesinin b bendi çerçevesinde Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'dür.

cebrî icraya konu olması mümkündür¹⁰⁷. İslahçı hakkı başvurusuna konu olmakla birlikte, henüz kaydedilmiş olan hak üzerinde hak sahibinin malvarlığı değerini haiz, devredilebilir nitelikte beklenen bir hakkı¹⁰⁸ bulunduğundan, Kanun'un 49. maddesinin 3. fıkrasında açıklandığı üzere, söz konusu başvuru hakkı cebrî icranın kapsamına dâhil olabilecektir¹⁰⁹. Tescille doğan ıslahçı hakkı ise, hiç şüphesiz hak sahibine ekonomik bir gelir elde etme imkânı verdiği için, anılan hüküm uyarınca cebrî icranın konusunu teşkil edebilecektir.

8. İnternet Alan Adları

Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 3.maddesinin v bendinde, internet üzerinde bulunan bilgisayar veya internet sitelerinin adreslerini belirlemek için kullanılan internet protokol numarasını tanımlayan adlar "alan adı" olarak ifade edilmiştir. Alan adının varlığı bir sözleşmeye dayanmakta olup, alan adı üzerinde hak sahipliği kayıt kuruluşu ile yapılan sözleşme neticesinde kazanılmaktadır¹¹⁰.

Kanun'un 34. maddesinin 1. fıkrasında "*Elektronik haberleşme hizmetleri ile ilgili olarak abone veya kullanıcılara tahsis edilen frekans, numara ve hat kullanımı ile internet alan adları gibi intifa ve kullanım hakları ile işletmecilerin yetkilendirmeleri hiçbir şekilde haczedilemez*" şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiş ve internet alan adlarının kullanım hakkının hacze konu olamayacağı, dolayısıyla cebrî icranın kapsamı dışında bulunduğu kabul edilmiştir. Ancak, İnternet Alan Adları Yönetmeliği'nin 1. fıkrasında internet alan adlarının satılabileceği ve devredileceği belirtilmiştir; Yönetme-

¹⁰⁷ İsviçre Hukuku'nda Bitki Türlerine İlişkin Federal Kanun'da yeni bitki çeşitleri ıslahçı haklarının cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, doktrinde bunların cebrî icraya konu olabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Cornaz**, s. 88-89.

¹⁰⁸ Beklenen hakların cebrî icraya konu olması hususunda bkz. aşağıda II, A.

¹⁰⁹ **Cornaz**, s. 89. Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nda yeni bitki çeşitleri ıslahçı haklarının cebrî icraya konu olup olamayacağı hususunda açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, doktrinde bunların cebrî icraya konu olabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Leborgne**, s. 594; Pierre **Julien**/Gilles **Taormina**, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 2e édition, Paris 2010, s. 581-582.

¹¹⁰ **Kale**, s. 52.

liğin 21. maddesinde ise, alan adı sahibinin sözleşmeden kaynaklanan alan adını tahsis süresi boyunca kullanma, alan adı tahsisini yenileme, alan adından feragat etme, hizmet aldığı kayıt kuruluşunu değiştirme talebinde bulunma haklarına sahip olduğu ifade edilmiştir. Yönetmeliğin anılan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, sözleşmeden doğan malvarlığı değerine sahip olan bu hakların cebrî icra konusu olabileceği açıkça anlaşılmaktadır¹¹¹. Kanun'un 34. maddesinin 1. fıkrası ile Yönetmeliğin 21. maddesi beraber ele alındığında ise, kanun koyucunun “.tr” uzantılı alan adları bakımından alan adı sahibinin alan adını kullanma hakkını cebrî icranın kapsamı dışında bıraktığı, buna karşılık 21. maddede sayılan diğer hakların ise, cebrî icraya konu olabilmesini kabul ettiği anlaşılmaktadır. Sözleşmeden doğan malvarlığı değerini haiz olan haklardan birisinin cebrî icra faaliyetinin dışında tutulması, cebrî icrayı anlamsızlaştırdığı gibi, aynı zamanda alacaklı borçlu dengesini de alacaklı aleyhine bozmaktadır¹¹².

9. Ticaret Unvanları ve İşletme Adları

Ticaret unvanı, tacirin ticarî işletmesine ilişkin işlerinde ve işlemlerinde kullandığı, ticarî işletme sahibini diğer işletme sahiplerinden ayırmaya, onu müşterilere ve üçüncü kişilere tanıtmaya yarayan addır¹¹³.

Türk Ticaret Kanunu'nun 49. maddesine göre ticaret unvanının ticarî işletmeden ayrı olarak devri mümkün olmamakla birlikte, işletmenin devri halinde devreden ticaret unvanını muhafaza etmesi mümkündür. Kanun'un 50. maddesine göre ticaret siciline tescil edilmiş ticaret unvanını kullanmak hususunda unvan sahibi münhasır hak sahibi olmaktadır. Malî bir değer taşınması sebebiyle malvarlığına ilişkin bir hak¹¹⁴ olan ticaret unvanı, aynı zamanda kişisel unsurlar da içermekte; ticaret unvanı üzerindeki hak da bir

¹¹¹ **Kale**, s. 59, 62 ve 69.

¹¹² **Kale**, s. 81 ve 95-96. Aynı hususların kıyasen “.com” uzantılı alan adları bakımından da geçerli olacağı hakkında bkz. **Kale**, s. 119.

¹¹³ Hüseyin **Ülgen**/Ömer **Teoman**/Mehmet **Helvacı**/Abuzer **Kendigelen**/Arslan **Kaya**/N. Füsün **Nomer Ertan**, Ticari İşletme Hukuku, 3.Tıpkı Bası, İstanbul 2009, s. 309; Reha **Poroy**/Hamdi **Yasaman**, Ticarî İşletme Hukuku, 14.Bası, İstanbul 2012, s. 394; Sami **Karahan**, Ticari İşletme Hukuku, Konya 2013, s. 133.

¹¹⁴ **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 172.

mutlak hak olarak değerlendirilmektedir¹¹⁵. Kural olarak, ticaret unvanı ticarî işletmeden ayrı olarak devredilemediğinden, tek başına cebrî icraya konu olamayacaktır¹¹⁶. İşletme sahibinin iflâsı halinde ise, ticarî işletmeyle birlikte ticaret unvanı da iflâs masasına girecek ve işletmeyle birlikte paraya çevrilecektir¹¹⁷.

Kanun'un 53. maddesine göre işletme adı, işletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan addır ve bu ad üzerindeki hak, mutlak bir haktır. İşletme adının, Kanun'un 53. maddesi uyarınca ticaret siciline tescili gerekli olmakta; tescil edilen işletme adını kullanma hakkı da münhasıran sahibine ait bulunmaktadır. İşletme adı, işletmeyle birlikte veya işletmeden ayrı olarak devredilebileceği gibi, tek başına her türlü hukukî işleme konu olabilecektir¹¹⁸; dolayısıyla cebrî icraya da konu teşkil edebilecektir¹¹⁹. Bu çerçevede, diğer sınaî haklara ilişkin açıklamalarımızda belirttiğimiz üzere, gerek tescil edilmiş işletme adının kullanım hakkı gerekse tescil edilmemiş olmakla birlikte tescil başvurusuna konu olmuş kullanım hakkı haczedilebilecek ve iflâs masasına girebilecektir.

II. FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BAKIMINDAN CEBRÎ İCRA FAALİYETİNİN YERİNE GETİRİLMESİ

A. Fikrî Haklar ile Fikir ve Sanat Eserleri Bakımından Cebrî İcra Faaliyetinin Yerine Getirilmesi

Fikrî hakların hacze konu olup olamayacakları hususunda, Kanun'un 61. maddesinin 2. bendindeki cebrî icra yasağının yalnızca malî haklar bakımından söz konusu olduğunu, bu hakların devri veya üzerlerinde lisans

¹¹⁵ Tekinalp, Fikrî Mülkiyet, s. 24.

¹¹⁶ Taş Korkmaz, İflâs Masası, s. 173.

¹¹⁷ Oğuz İmregün, Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 4.Bası, İstanbul 2004, s. 92; Ülgen/Teoman/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, s. 330; Poroy/Yasaman, s. 407; Sabih Arkan, Ticari İşletme Hukuku, 19.Baskı, Ankara 2014, s. 270.

¹¹⁸ Tekinalp, Fikrî Mülkiyet, s. 24.

¹¹⁹ İşletme adının işletmeden ayrı olarak haczedilebileceği ve hak sahibinin iflâs masasına girebileceği hususunda bkz. Taş Korkmaz, İflâs Masası, s. 175; Tekinalp, Fikrî Mülkiyet, s. 24.

hakkı tanınmış olması sebebiyle alınmış veya alınacak olan paraları, yani alacakları kapsamadığını yukarıdaki açıklamalarımızda belirtmiştik¹²⁰. Belirttiğimiz ihtimalde eser sahibinin sözleşmenin diğer tarafından olan para alacağı kambiyo senedine bağlanmışsa, haczin icrası İcra ve İflâs Kanunu'nun 88. maddesi uyarınca kambiyo senedine icra müdürlüğü tarafından fiilen el konulması suretiyle gerçekleştirilecektir. Eser sahibinin para alacağı için kambiyo senedi düzenlenmediği takdirde ise, haciz işlemi Kanun'un borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının haczine ilişkin düzenleme getiren 89. maddesi çerçevesinde gerçekleştirilecektir¹²¹. Eser sahibinin veya mirasçılarının birinin alacağın vadesi gelmeden iflâs etmesi ihtimalinde ise, haczi kabil bir niteliği haiz olan bu alacak da eser sahibinin ya da mirasçılarının birinin iflâs masasına dâhil olacak; masanın kanunî temsilcisi olan iflâs idaresi alacağı vadesi gelince tahsil edecektir.

Kanun'un 62. maddesi uyarınca alenîleşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı, yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, eser sahibinin manevî haklarını ihlâl etmemek şartıyla alenîleşmiş bir eser üzerindeki malî hakları, eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları cebri icraya konu olabilecektir.

Alenîleşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı ile yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, taşınır mal niteliğinde olduğundan, bunların haczi de İcra ve İflâs Kanunu'nun taşınırların haczine ilişkin hükümlerine tâbi olacaktır¹²². Haczedilebilir nitelikteki söz konusu mallar, İcra ve İflâs Kanunu'nun 184. maddesine göre iflâs masasına dâhil olacaktır.

Doktrinde ağırlıklı olarak alenîleşmiş bir eser üzerindeki malî hakların haczinin İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesinin 1. fıkrasına göre gerçekleştirilmesi gerektiği savunulmaktadır¹²³. Ancak, Kanun'un 94. maddesinin 1. fıkrasında intifa hakkının, taksim edilmemiş miras payının, şirket payının,

¹²⁰ Bkz. yuk. I, A.

¹²¹ **Altay**, s. 213; **Öztaş**, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 603; **Erel**, s. 330; **Bozbel**, s. 376; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 243.

¹²² Ernst E.**Hirsch**, Hukukî Bakımdan Fikrî Sây, 2.Cilt, İstanbul 1943, s. 234-235; **Hirsch**, Fikrî ve Sınâî Haklar, s. 224; **Arslanlı**, s. 204; **Görgün**, s. 162; **Ayiter**, s. 226; **Deliduman**, s. 868-869; **Erdil**, s. 1116-1117; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 246.

¹²³ **Altay**, s. 215; **Deliduman**, s. 870; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 248.

iştirak halinde tasarruf edilen bir mala ilişkin payın haczinden söz edilmekte; madde metninde “diğer malvarlığı hakları” veya “diğer haklar” ifadelerine hiç yer verilmemektedir¹²⁴. Maddede yalnızca intifa hakkı ile çeşitli payların haczinden bahsedilmekte; intifa hakkı dışında hiçbir malvarlığı hakkının haczine değinilmemektedir. Bu durumda, kanaatimizce bir malvarlığı hakkı olan eser üzerindeki malî hakların haczi bakımından 94. maddenin 1. fıkrasının doğrudan uygulanması mümkün değildir; ilgili hüküm yalnızca kıyasen uygulanabilecektir. Bu durumda, esere ilişkin malî haklar üzerinde haczin nasıl icra edileceğine ilişkin olarak, kıyasen tatbik edilecek olan Kanun’un 94. maddesinin 1. fıkrasındaki düzenlemeden hareketle bir sonuca varılmaktadır. Hacze konu olan malî hakkın içeriği, niteliği, kapsamı belirtilip hakkın değeri bilirkişiye takdir ettirilmek suretiyle, borçlunun konutunda veya işyerinde icra memuru tarafından bir haciz tutanağı düzenlenmeli; ardından malî haklarla ilgili meslek birliklerine, eser sahibinin çalıştığı yayın evleri gibi gerçek ve tüzel kişilere 94. maddenin 1. fıkrasında öngörülen bildirimlerde bulunulmalıdır¹²⁵. İcra ve İflâs Kanunu’nun 106. maddesinin 2. fıkrası kıyasen uygulanarak, eser üzerindeki malî hakların da borçlunun üçüncü şahıslardan olan alacak hakları gibi taşınır hükmünde oldukları kabul edilerek, hacizde tertip gereği bunlar taşınmazlardan önce paraya çevrilmelidir. Ancak, söz konusu hakların değerlerinin tespit edilmesi güç olabileceğinden ve paraya çevirme işlemi uzun sürebileceğinden, onların diğer taşınır mallardan sonra paraya çevrilmeleri isabetli olacaktır¹²⁶.

Malî haklar üzerinde bazı kimselere süresi ve kapsamı belirtmek kaydıyla lisans verilmiş olması ihtimalinde ise, malî haklar lisans sahibinin haklarıyla takyit edilmiş olarak cebrî icraya konu olup paraya çevrilebilecektir. Lisans alan kişi, malî hakların haczi sırasında kendisine tanınmış olan kullanma hakkının göz önünde tutulmaması halinde İcra ve İflâs Kanu-

¹²⁴ Gökçen **Topuz**, Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2008,C.II, S. 2, s. 410. İİK.m.94’ün “diğer malvarlığı haklarını” da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği ve bu konuda bir değişiklik önerisi hakkında bkz. Gökçen **Topuz**, Hisse Haczi ve Satışı, Ankara 2009,s. 311. İİK.m.94’de sayılan hallerin sınırlı olmayıp, örnek olarak gösterildiği hususunda bkz. Saim **Üstündağ**, İcra Hukukunun Esasları, 8.Bası, İstanbul 2004, s. 202.

¹²⁵ **Altay**, s. 215; **Erdil**, s. 1117-1118; **Bozbel**, s. 367; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 248.

¹²⁶ **Cornaz**, s. 140-141.

nu'nun 96. maddesi uyarınca istihkak iddiasında bulunabilecek; mesele Kanun'un 96 ve devamı maddeleri çerçevesinde çözümlenecektir¹²⁷.

Eser sahibinin iflâsı halinde, malî haklar para ile ifade edilen ekonomik bir değere sahip olmaları sebebiyle iflâs masasının aktifine dâhil olacak; İcra ve İflâs Kanunu'nun Tatbikatına Dair Nizamname'nin 40. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesi tarafından düzenlenecek olan mevcudat defterine, bu hakkın değeri bilirkişiye takdir ettirilmek suretiyle kaydedilecektir¹²⁸.

Eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları ise, kambiyo senedine bağlanmış ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 88. maddesi bağlamında bunlara fiilen el konularak haczedilecek; söz konusu alacakların kambiyo senedine bağlı olmaması halinde ise, borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının haczine ilişkin Kanun'un 89. maddesi uyarınca haciz icra edilecektir¹²⁹.

Belirttiğimiz alacakların Kanun'un 88. veya 89. maddeleri çerçevesinde haczedilebilmesi ve buna bağlı olarak İcra ve İflâs Kanunu'nun 184. maddesi bağlamında iflâs masasına dâhil edilebilmesi için doktrinde eserin tamamlanmış ve alenileşmiş olmasının gerekmediği savunulmaktadır¹³⁰. Dolayısıyla, tamamlanmamış bir esere dayalı bir taahhüt işleminin varlığı halinde, bu işlemde doğan para alacağının haczinin de beklenen bir alacağın haczi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir¹³¹. Henüz doğmamış olmakla beraber tahakkuku muhtemel olan müstakbel, yani beklenen alacakların da evvelce alacağın vasfının tayin edilmesini kolaylaştıran bir hukukî temel mevcut olduğu takdirde haczedilmeleri mümkündür¹³². Beklenen

¹²⁷ Altay, s. 216-217; Erdil, s. 1118.

¹²⁸ Altay, s. 217; Taş Korkmaz, s. 157.

¹²⁹ Görgün, s. 164-165; Ayiter, s. 229; Altay, s. 215; Erdil, s. 1120; Erel, s. 330. Söz konusu para alacaklarının paraya çevrilmesi hakkında bkz. aşa. III. Bölüm.

¹³⁰ Ayiter, s. 228; Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri, s. 608.

¹³¹ Taş Korkmaz, s. 347.

¹³² Alacağın miktarının belli olmaması önemli değildir; önemli olan haciz sırasında bir hukukî ilişkinin veya müstakbel alacağın doğumunu ihtimal dâhilinde gösteren bir hukukî temelin varlığıdır. Sırf ümitler ve ihtimaller haczin konusu olamayacağından, örneğin gelecekte akdedilecek bir satış sözleşmesinden doğacak olan bir talep haczin konusunu oluşturmamaktadır (Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku, 3.Baskı, C.I, İstanbul

alacağın haczi halinde, haciz işlemi geçerli olmakla birlikte haczin hükümlerini ve sonuçlarını doğurabilmesi için taahhüt konusu olan eserin borçlu tarafından tamamlanması ve sözleşmenin diğer tarafına teslim edilmesi gerekecektir¹³³.

B. Sınâî Haklar Bakımından Cebrî İcra Faaliyetinin Yerine Getirilmesi

Tescilli marka üzerindeki haklar bakımından haciz işleminin doktrinde bir görüş tarafından, İcra ve İflâs Kanunu'nun resmî sicile kayıtlı olan malların haczine ilişkin düzenleme getiren 79. maddesinin 2.fıkrasının 3.cümlesine göre gerçekleştirilebileceği, bu çerçevede "mal" kavramının "hakları" da içine alacak şekilde geniş olarak yorumlanması gerektiği savunulmaktadır¹³⁴.

Diğer görüş tarafından ise, ilgili hükmün yalnızca mallara ilişkin bir düzenleme olup hakları da kapsayacak şekilde geniş biçimde yorumlanamayacağı, ancak haczin iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından da hüküm doğurabilmesi için marka hakkının haczinin sicile kaydedilmesi gerektiği savunulmaktadır. Söz konusu görüşe göre, haczin sicile kaydının mutlaka

1988, s. 757-758; Baki **Kuru**, İcra ve İflas Kanunu'nun 89.Maddesinde Yapılan Değişiklikler, Bankacılar Dergisi Aralık 2003, S. 47, s. 76; **Üstündağ**, s. 196, dn:613; Baki **Kuru**, Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi, 2.Baskı, İstanbul 2002, s. 127; **Kuru**, El Kitabı, s. 491-492; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 264; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 309-310). Bu yönde bkz. 19.HD, 23.09.1999, 4545/5107 (Yasa 2000/3, s. 436); 19.HD, 20.04.2000, 964/2997 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 19.HD, 16.11.2000, 7063/7837 (Mustafa **Oskay/Coşkun Koçak/Adnan Deynekli/Ayhan Doğan**, İİK Şerhi, 2.Cilt, Ankara 2007, s. 2695-2696); 12. HD, 28.01.2013, 26902/2306(Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Beklenen alacakların haczi hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Murat **Yavaş**, Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİK m.89), İstanbul 2005, s. 168 vd.; Ahmet Cahit **İyilikli**, Haciz İhbarnameleri, (İİK m.89), Ankara 2012, s. 241 vd.; Cenk **Akil**, Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi, Ankara 2013, s. 350 vd. Beklenen hakların hacze konu olabileceği hususunda ayrıca bkz. Halûk N. **Nomer**, Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukukî Sonuçları, İstanbul 2002, s. 115 ve 202.

¹³³ **Taş Korkmaz**, s. 348.

¹³⁴ **Yasaman/Altay**, s. 712-713.

Kanun'un 79. maddesinin 2.fikrasının 3.cümlesine göre yapılması şart olmayıp, Kanun'un 90. maddesindeki düzenlemeden de yararlanılabilecektir. Haczedilen diğer hakların muhafazasına ilişkin olan ilgili hüküm bağlamında icra müdürü, haczedilen marka hakkının korunması için gerekli tedbir olarak haczi derhal Türk Patent Enstitüsü'ndeki marka siciline kaydettirecektir. Ancak, hacizle bu muhafaza tedbirinin alınacağı süre arasında borçlunun marka üzerinde tasarrufta bulunmasını engelleyecek herhangi bir kanunî düzenleme bulunmadığından, haczin Kanun'un 79. maddesinin 2.fikrasının 3.cümlesi uyarınca gerçekleştirilmesi haciz alacaklısını daha fazla koruyacaktır¹³⁵.

Kanaatimizce, marka gayri maddî bir mal olmakla birlikte, marka üzerindeki hakların cebrî icraya konu olduğu¹³⁶ düşünülerek, Kanun'un 79. maddesinin 2.fikrasının 3.cümlesi yorumlanmalıdır. İlgili hükümde açıkça "mal" tabirine yer verilip haklardan hiçbir şekilde söz edilmediğine göre, hükmün geniş olarak yorumlanıp tescilli markalar bakımından doğrudan uygulanma alanına sahip olması mümkün değildir. Ancak, üçüncü kişilerin haberdar olmalarının sağlanabilmesi için haczin marka siciline tescil edilerek icra edilmesi son derece isabetli olacaktır, anılan hüküm marka hakkının haczi bakımından da kıyasen uygulanmalıdır. Böylece, takibin yapıldığı icra dairesi tarafından marka hakkının değeri bilirkişiye tespit ettirildikten sonra Türk Patent Enstitüsü'ne haciz yazısı gönderilecek; Enstitü de marka siciline haciz şerhi koyacaktır¹³⁷. Haczin sicile işlenmesiyle haciz işlemi tamam-

¹³⁵ İlgili hükmün lafzından İİK.m.79/f.II, c.3'ün uygulanacağı sonucu çıkmadığından, anılan hükmün son cümlesine "resmî sicile kayıtlı mal veya **hakların haczi**" ibaresinin eklenmesi isabetli olacaktır (**Topuz**, Marka Haczi, s. 410).

¹³⁶ Marka üzerindeki hakların yanı sıra, marka sahibinin marka hakkının devri veya lisans hakkı tanınması taahhüdünden doğan alacakları da haczedilebilecektir. Bu durumda haciz işlemi İİK.m.89 çerçevesinde gerçekleştirilecektir (**Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 467). Tescilli marka hakkı sahibinin borçluya verdiği lisans hakkının haczedilebileceği, sicile kayıt edilmemiş haczedilmiş lisans hakkının iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği hususunda bkz. 21.HD, 20.02.2007, 4529/2357 (Ali **Güneren**, İcra ve İflâs Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2008, s. 304-305).

¹³⁷ Kutlu **Oytaç**, Karşılaştırmalı Markalar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2002, s. 209; **Dönmez**, s. 377. Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nun 714-4 maddesinde markanın haczinin marka siciline haciz şerhi düşülmesiyle icra edileceği belirtilmiştir. Bkz. **Leborgne**, s. 595 ve 605; **Julien/Taormina**, s. 582.

lanmış olacaktır¹³⁸. Nitekim, anılan hükmün paralelinde Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinin 2. fıkrasında da tescilli marka hakkının haczi halinde, haczin sicile kayıt edilip yayınlanacağı açıkça öngörülmüştür¹³⁹.

Tescil edilmemiş olmakla birlikte, fiilen kullanılan marka üzerindeki haklar bakımından haczin icrası¹⁴⁰ ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesinin kıyasen uygulanması¹⁴¹ suretiyle mümkün olacaktır¹⁴². Tescil edilmiş marka üzerindeki hakkın haczi, marka sicilinde tescil ettirilerek gerçekleştirilemeyeceğinden, markanın marka sahibi nezdinde bulunduğu varsayılıp haciz markanın, yani marka sahibinin yerleşim yerinde veya işlem

¹³⁸ Haciz işlemi Türk Patent Enstitüsü nezdinde sicile şerh verilmesi suretiyle gerçekleştiğinden, genellikle borçlunun hacizden haberi olmamaktadır. Bu durumda, İİK.m.103 uyarınca borçlunun haciz işleminden haberdar edilmesi gerekmektedir. Ancak, borçlunun marka hakkının haczinden haberdar olması, haczin tamamlanması bakımından önem taşımamaktadır (**Yasaman/Altay**, s. 713; **Dönmez**, s. 378). Tescilli marka hakkının haczinin İİK.m.79/f.II, c.3 yerine İİK.m.94'e göre de gerçekleştirilebileceği hususunda bkz. **Yasaman/Altay**, s. 713-714; Osman **Sivil**, Markanın Haczi ve Rehni, Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, 2007/9, s. 74-75.

¹³⁹ Borçlunun alacaklının rızasını ve icra müdürünün iznini almadan hacizli mal üzerinde tasarrufta bulunamayacağı hakkındaki İİK.m.86 hükmü, menkullere ilişkin olup markanın menkul mal olmaması sebebiyle, marka hakkının haczinde uygulanamayacaktır. Haczin sicile şerh verilmesi halinde, o markayı devralacak kişiler bu yükümlülükle marka hakkını üzerlerine almış olacaklardır. Bu hususta bkz. 11.HD, 09.03.2000, 8623/2232 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). İİK.m.86'nın kıyasen marka haczi bakımından da uygulanması gerektiği hususunda bkz. **Dönmez**, s. 381-382.

¹⁴⁰ Tescilsiz marka hakkının haczi sırasında borçlunun marka hakkının başkasına ait olduğunu, kendisinin sadece lisans hakkına sahip olduğunu ileri sürmesi halinde, meselenin istihkak iddiasına ilişkin İİK. m.96 vd. hükümlerine göre çözümlenmesi gerekecektir (**Yasaman/Altay**, s. 715). Gayrî maddi malların da istihkak prosedürüne tâbi olabileceği hususunda bkz. Kudret **Aslan**, Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005, s. 108-109.

¹⁴¹ İİK.m.94'ün kıyasen uygulanması hususunda alenileşmiş eserler üzerindeki malî hakların haczi bakımından yaptığımız açıklamalar, marka hakkının haczi bakımından da aynen geçerli olacaktır. İİK.m.94'te "diğer malvarlığı hakları" veya "diğer haklar" tabirlerine hiç yer verilmediğinden, marka hakkının haczine İİK.m.94'ün uygulanamayacağı, İİK.m.94'te diğer malvarlığı haklarının da haczini içerecek ve borçlunun tasarruf yetkisi hakkında hükümlere yer verecek şekilde değişiklik yapılması gerektiği hususunda ayrıca bkz. **Topuz**, Marka Haczi, s. 410 ve 413.

¹⁴² **Yasaman/Altay**, s. 712 ve 714; **Ünal**, s. 116; **Çolak**, s. 716; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 466.

merkezinde, bilirkişi tarafından tespit edilmiş hakkın değerini de içeren bir haciz tutanağı düzenlenerek, gerçekleştirilecek ve haczin o sırada tamamlandığı kabul edilecektir¹⁴³.

Gerek tescilli, gerekse tescilsiz marka üzerindeki hakların haczi hususunda, hacizde tertip bakımından, açık bir kanunî düzenleme bulunmamasıyla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu'nun 106. maddesinin 2. fıkrası kıyasen uygulanarak, söz konusu hakların da borçlunun üçüncü kişilerden olan alacak hakları gibi taşınır hükmünde oldukları kabul edilmeli ve bunlar taşınmazlardan önce paraya çevrilmelidir. Ancak, bu hakların değerlerinin tespiti güçlük arz edebileceğinden ve paraya çevirme işlemi uzun zaman alabileceğinden diğer taşınır mallardan sonra, marka hakkının paraya çevrilmesi isabetli olacaktır¹⁴⁴.

Marka sahibinin iflâsı halinde, açıklamalarımızda belirttiğimiz haczedilebilir marka hakları da müflise ait bir malvarlığı unsuru olarak, iflâs masasına dâhil olacaktır. Ancak, borçlu aleyhine henüz iflâs kararı verilmiş bile olsa, alacaklılar iflâs davası devam ederken İcra ve İflâs Kanunu'nun 159. maddesine göre muhafaza tedbirlerinin alınmasını talep edebileceklerdir. Örneğin, borçlunun iflâsın açılmasından önce marka hakkını devretmesi veya marka üzerindeki mutlak hakkını sınırlandırıcı işlemler yapmasını engellemek için alacaklılar ihtiyatî tedbir kararı verilmesini ve bu kararın marka siciline şerh verilmesini isteyebileceklerdir¹⁴⁵. İflâsın açılması halinde, Kanun'u 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesi, iflâs kara-

¹⁴³ Tescilli marka hakkının İİK.m.94'e göre haczedilmesi halinde ise, KHK. m.19/f.II çerçevesinde yapılacak olan tescil, İİK.m.79/f.II, c.3'e göre yapılan haczin aksine, kurucu nitelikte olmayacak; haciz kararının marka sahibine tebliğ edildiği anda haciz işlemi tamamlanmış olacaktır. Ancak, haciz alacaklısının menfaatlerinin korunması bakımından haczin marka siciline kaydettirilmesi büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde, haczedilmiş marka hakkının paraya çevrilmesi sonunda elde edilen değer hak sahiplerine dağıtılması sırasında güçlüklerle karşılaşılacaktır; marka hakkını haczettiren alacaklının alacağı dikkate alınamayacaktır; bu alacaklı da haczin yerleşim yerinde veya işlem merkezinde icra edildiğini ispatlamak zorunda kalacaktır (**Yasaman/Altay**, s. 714-715).

¹⁴⁴ **Cornaz**, s. 140-141. Bu hususta ayrıca bkz. yuk, I, B, 1 ve 2. Hacizde tertibe ilişkin bu açıklamalarımız diğer sınaî haklar bakımından da aynen geçerli olacaktır.

¹⁴⁵ **Yasaman/Altay**, s. 719. Diğer sınaî haklar bakımından da bu yönde bir açıklamada bulunulması mümkündür.

rının marka siciline kaydedilmesi için Türk Patent Enstitüsü'ne bildirimde bulunacaktır. İflâs kararı marka siciline şerh verilmemiş bile olsa, müflisin marka üzerinde yapacağı her türlü tasarruf işlemi Kanun'un 191. maddesine göre kesin hükümsüz sayılacaktır¹⁴⁶.

Patentler bakımından ise, alenîyete kavuşmuş buluşlar açısından cebri icraya konu olabilen patent isteme hakkı ile patent başvurusuna ilişkin hak üzerinde haciz uygulanması ise, henüz patent hakkı tescil edilmemiş olduğundan İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesinin kıyasen uygulanması¹⁴⁷ suretiyle mümkün olacaktır¹⁴⁸. Henüz patent siciline tescil söz konusu olmadığından, patentin buluş sahibi nezdinde bulunduğu varsayılp haczin patentin, yani buluş sahibinin yerleşim yerinde veya işlem merkezinde, bilirkişi tarafından tespit edilmiş ilgili hakkın değerini de içeren bir haciz tutanağı düzenlenerek icra edileceğinin ve haczin o sırada tamamlandığının kabulü isabetli olacaktır. Patent siciline tescil edilmiş patent hakkının haczi¹⁴⁹ ise, tescilli marka hakkının haczi bakımından belirttiğimiz üzere, Kanun'un 79. maddesinin 2. fıkrasının 3. cümlesi kıyasen uygulanarak gerçekleştirilecektir. Buna göre, takibin yapıldığı icra dairesi tarafından patent hakkının değeri bilirkişiye tespit ettirildikten sonra Türk Patent Enstitüsü'ne haciz yazısı gönderilecek; Enstitü de Patentlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmeliğin 46. maddesinin 1. fıkrasının o bendi uyarınca patent siciline haciz şerhi koyacaktır¹⁵⁰. İflâsın açılması halinde, Kanun'un 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesi, iflâs kararının patent siciline kaydedilmesi için Türk

¹⁴⁶ **Yasaman/Altay**, s.720; **Çolak**, s. 716.

¹⁴⁷ İİK.m.94'ün kıyasen uygulanması hususunda alenîleşmiş eserler üzerindeki malî hakların haczi bakımından yaptığımız açıklamalar, anılan hakların haczi bakımından da aynen geçerli olacaktır. Bkz. yuk. II, A.

¹⁴⁸ **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 628.

¹⁴⁹ Patent sahibinin patent hakkının devri veya lisans hakkı tanınması taahhüdünden doğan alacakları ise, İİK.m.89 çerçevesinde haczedilecektir (**Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 628; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 368).

¹⁵⁰ Fransız Hukuku'nda da Fikrî Mülkiyet Kanunu'nun 613-21 maddesi uyarınca patent hakkının haczi, ulusal fikrî mülkiyet siciline haciz şerhi konularak gerçekleştirilmektedir. Bu hususta bkz. Serge **Guinchard**/Tony **Moussa**, Droit et pratique des voies d'exécution, 6e édition, Paris 2009, s. 766; **Leborgne**, s. 604; **Julien/Taormina**, s. 581.

Patent Enstitüsü'ne bildirimde bulunacaktır. İflâs kararı patent siciline şerh verilmemiş bile olsa, müflisin patent üzerinde yapacağı her türlü tasarruf işlemi Kanun'un 191. maddesine göre kesin hükümsüz sayılacaktır.

Faydalı modeller ise niteliği itibariyle, küçük buluş olarak kabul edildiğinden patentler hakkında yaptığımız açıklamalarımız faydalı model hakkında da aynen geçerli olacaktır.

Endüstriyel tasarımlar bakımından, alenîyete kavuşmuş tasarımlar açısından tescil belgesi isteme hakkının, tescil başvurusuna ilişkin hakkın ve tasarım hakkının haczinin ne şekilde icra edileceği hususunda 554 Sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kararname'nin 39. maddesinin 2. fıkrası dikkate alınmalıdır. İlgili hükümde haczin İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre uygulanacağı belirtilmiştir. Bu durumda, markalar ve patentler bakımından haczin icrasına ilişkin açıklamalarımız endüstriyel tasarımlar bakımından da aynen geçerli olacaktır¹⁵¹. İflâsın açılması halinde, İcra ve İflâs Kanunu'nun 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesi, iflâs kararının endüstriyel tasarım siciline kaydedilmesi için Türk Patent Enstitüsü'ne bildirimde bulunacaktır¹⁵². İflâs kararı sicile şerh verilmemiş bile olsa, müflisin tasarım üzerinde yapacağı her türlü tasarruf işlemi Kanun'un 191. maddesine göre kesin hükümsüz addedilecektir.

Entegre devre topografyalarında ise, tescil belgesi isteme hakkı, başvuru hakkı ve tescille doğan hakkın haczinin icrası Entegre Devre Topografyalarının Korunması Hakkında Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrası çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Anılan hükümde, haczin İcra ve İflâs Kanunu hükümleri doğrultusunda tatbik edileceği belirtildiğinden, haczin icrası hakkında diğer sınaî haklar bakımından yaptığımız açıklamalarımız bu hususta da geçerliliğini koruyacaktır. İflâsın açılması durumunda ise, iflâs dairesince İcra ve İflâs Kanunu'nun 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs kararının entegre devlet topografyaları siciline kaydedilmesi için Türk Patent Enstitüsü'ne bildirimde bulunacaktır.

¹⁵¹ Fransız Hukuku'nda gerek endüstriyel tasarım hakkının, gerekse faydalı model hakkının haczi, Fikrî Mülkiyet Kanunu'nun 714-4 maddesinde düzenlenmiş; haczin ulusal endüstriyel tasarım ve faydalı model siciline şerh düşülerek gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Bkz. **Julien/Taormina**, s. 583.

¹⁵² **Taş Korkmaz**, İflâs Masası, s. 186.

Yeni bitki çeşitleri ıslahçı hakları bakımından, ıslahçı hakkı belgesi isteme hakkının, başvuru hakkının ve ıslahçı hakkının haczinin icrası Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun'un 49. maddesinin 3. fıkrasına göre yerine getirilecektir. Sözü geçen hükümde haczin İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre uygulanacağı ifade edildiğinden, haczin icrası hakkında diğer sınaî haklara ilişkin açıklamalarımız yeni bitki çeşitleri ıslahçı hakları bakımından da aynen geçerli olacaktır¹⁵³. İflâsın açılması halinde ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesi iflâs kararının ıslahçı hakkı kütüğüne kaydedilmesi için Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı nezdinde faaliyet gösteren Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'ne¹⁵⁴ bildirimde bulunacaktır.

İnternet alan adlarını kullanım hakkı, Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 34. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde haczedilmemektedir. Buna karşılık, alan adı sahibinin kayıt kuruluşu ile akdettiği sözleşmeden kaynaklanan haczedilebilir nitelikteki alan adı tahsisini yenileme, alan adından feragat etme, hizmet aldığı kayıt kuruluşunu değiştirme talebinde bulunma hakları bakımından haciz, bu hakların herhangi bir sicile tescil edilmeleri söz konusu olmadığından, İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesi kıyasen¹⁵⁵ uygulanarak gerçekleştirilecektir.

¹⁵³ Tescil edilmiş yeni bitki çeşitleri ıslahçı haklarının haczi bakımından İİK.m.79 uygulanacak; icra müdürünün Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı nezdinde faaliyet gösteren ve Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına Dair Yönetmeliğin 8. maddesine göre başvuru ve tescile ilişkin yetkili Bakanlık birimi olan Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'ne yapacağı bildirimle haciz şerhi kütüğe tescil edilecektir (**Odman Boztosun**, s. 219). Fransız Hukuku'nda Fikrî Mülkiyet Kanunu'nun 623-24. maddesinde, patentlere ilişkin düzenleme getiren 613-21. maddesine yapılan atıf sebebiyle yeni bitki çeşitleri ıslahçı haklarının haczinin ulusal fikrî mülkiyet siciline haciz şerhi konularak gerçekleştirileceği kabul edilmektedir. Bkz. **Julien/Taormina**, s. 581-582.

¹⁵⁴ Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına Dair Yönetmeliğin 8. maddesine göre başvuru ve tescile ilişkin yetkili Bakanlık birimi, Yönetmeliğin 4. maddesinin b bendi çerçevesinde Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'dür.

¹⁵⁵ İİK.m.94'ün kıyasen uygulanması hususunda alenileşmiş eserler üzerindeki malî hakların haczi bakımından yaptığımız açıklamalar, anılan hakların haczi bakımından da aynen geçerli olacaktır.

İşletme adı, ticaret siciline tescil edileceğinden tescil edilmiş kullanım hakkının ve henüz tescil edilmemiş olmakla birlikte tescil başvurusuna konu olmuş kullanım hakkının haczinin ne şekilde icra edileceği hususunda diğer sınaî haklara ilişkin açıklamalarımız geçerliliğini koruyacaktır. İflâsın açılması halinde ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 166. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iflâs dairesince iflâs kararının ticaret siciline kaydedilmesi için ilgili Ticaret Sicil Memurluğu'na bildirimde bulunulacaktır.

Eser üzerindeki malî haklara ilişkin açıklamalarımızda belirttiğimiz üzere, sınaî haklar üzerinde de bazı kimselere süresi ve kapsamı belirtilmek kaydıyla lisans verilmiş olması ihtimalinde ise, sınaî haklar lisans sahibinin haklarıyla takyit edilmiş olarak cebri icraya konu olup paraya çevrilebilecektir. Lisans alan kişi, sınaî hakların haczi sırasında kendisine tanınmış olan kullanma hakkının göz önünde tutulmaması halinde İcra ve İflâs Kanunu'nun 96 ve devamı hükümleri dâhilinde istihkak iddiasında bulunabilecektir.

Sınaî hak sahibinin sahip olduğu haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları kambiyo senedine bağlı ise, haciz işlemi İcra ve İflâs Kanunu'nun 88. maddesi bağlamında bunlara fiilen el konularak gerçekleştirilecektir. Söz konusu alacakların kambiyo senedine bağlı olmaması halinde, borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının haczine ilişkin düzenleme getiren Kanun'un 89. maddesi uygulanacaktır.¹⁵⁶

III. CEBRÎ İCRAYA KONU OLAN FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARININ PARAYA ÇEVİRİLMESİ

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesi uyarınca haczedilmiş veya iflâs masasına kaydedilmiş olan alenîleşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı ile yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, taşınır mal niteliğinde olduğundan, bunların paraya çevrilmesi de İcra ve İflâs Kanunu'nun taşınır- ların paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerine tâbi olacaktır.

Cebri icraya konu olabilecek olan eser üzerindeki malî haklar ile sınaî hakların ne şekilde paraya çevrileceği hususunda ise, hukukumuzda açık bir kanunî düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, İcra ve İflâs Kanunu'nun 121.

¹⁵⁶ Söz konusu para alacaklarının paraya çevrilmesi hususunda bkz. aşa. III. Bölüm.

maddenin 1. fıkrasına ilişkin hükümde “gibi” kelimesinin kullanılmış olmasından bahisle maddede yapılan sayımın tahdidi olmadığı, taşınır, taşınmaz ve alacak dışında kalan diğer bütün hakların paraya çevrilmesinin bu hükme tâbi olduğu doktrinde kabul edilmektedir¹⁵⁷. Bu durumda, gerek eser üzerindeki malî hakların¹⁵⁸, gerekse sınaî hakların¹⁵⁹ paraya çevrilmesi hususunda Kanun’un 121. maddesi tatbik edilecektir. İlgili düzenlemeye göre, Kanun hükümlerinde paraya çevrilmenin ne şekilde yapılması gerektiğine ilişkin özel düzenleme bulunmayan hallerde icra memuru satışın nasıl yapılacağını

¹⁵⁷ Mustafa Reşit **Belgesay**, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1954, s. 278; İlhan E. **Postacıoğlu**, İcra Hukuku Esasları, 4.Bası, İstanbul 1982, s. 469; Baki **Kuru**, İcra ve İflâs Hukuku, C.II, 3.Baskı, İstanbul 1990, s. 1226; Memduh **Yelekcî/İlhami Yelekcî**, Notlu İzahlı-İçtihatlı Uygulamada İcra ve İflas Kanunu, 4.Baskı, Ankara 1999, s. 351; Mine **Erturgut**, İcra ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara 2000, s. 193 ve 222; Nizam **İpekcî**, İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı (Şerh), Ankara 2001, s. 515; **Üstündağ**, s. 246-247; Seda **Özmumcu**, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, İstanbul 2005, s. 292; Mehmet Kâmil **Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım**, İcra Hukuku, 5.Baskı, İstanbul 2012, s. 232-233; **Kuru**, El Kitabı, s. 634; **Kuru/Arslan/Yılmaz**, s. 321; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 380.

¹⁵⁸ **Belgesay**, s. 117; **Görgün**, s. 160-161; **Ayiter**, s. 227; **Altay**, s. 215; **Erdil**, s. 1118; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s.248. Birden fazla haczi kabil malî hakkın söz konusu olması halinde, her bir malî hak diğerinden bağımsız olarak paraya çevrilecek ve bunlardan her biri farklı kişilerin mülkiyetine geçecektir (**Cornaz**, s. 111). Haczedilen malî hakların paraya çevrilmesi sonunda malî hakları devralan kimse, eser sahibinin manevî yetkilerine dokunamayacaktır. Örneğin, eser sahibi kitabının takma bir ad ile yayınlanmasında ısrar edip bunun için kabul edilebilir nedenler gösterirse, eserin yayın hakkı eserin yalnızca o adla yayınlanması kaydıyla, haczedilebilecektir (**Belgesay**, s. 115-116; **Görgün**, s. 163).

¹⁵⁹ Marka hakkının paraya çevrilmesi bakımından İİK.m.121’in uygulanacağı hususunda bkz. **Oytaç**, s. 210; Hakan **Karan/Mehmet Kılıç**, Markaların Korunması Hakkında 556 Sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat, Ankara 2004, s. 340; **Ünal**, s. 117; **Sivil**, s. 66; **Dönmez**, s. 382; **Ülgen/Teoman/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan**, s. 410; **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 466. Aleniyete kavuşmuş buluşlar bakımından cebri icraya konu olabilen patent isteme hakkının, patent başvurusuna ilişkin hakkın, tescile konu olmuş patent hakkının İİK.m.121 çerçevesinde paraya çevrileceği hakkında bkz. **Tekinalp**, Fikrî Mülkiyet, s. 628; **Karahan/Suluk/Saraç/Nal**, s. 368. Tasarım hakkının paraya çevrilmesinin İİK.m.121’e tâbi olduğu hususunda bkz. **Suluk**, s. 414. Alan adının paraya çevrilmesi bakımından İİK.m.121’in uygulanacağı hususunda bkz. **Kale**, s. 103 vd.

icra mahkemesinden soracak; icra mahkemesi yerleşim yerleri bilinen ilgilileri davet ederek onları dinledikten sonra açık artırma ile satış yapabileceği gibi, satış için bir memuru da görevlendirebilecek veya gerekli bir tedbir alabilecektir. İsviçre Hukuku'nda ise, Borç İçin Takip ve İflâsa İlişkin Federal Kanun'un 132. maddesinde, İcra ve İflâs Kanunu'nun 121. maddesinin paralelinde bir düzenlemeye yer verilmiş; ancak ilgili hükmün 2. fıkrasında eser sahibinin hakları ile patente, markaya, endüstriyel tasarımlara ilişkin hakların, yeni bitki çeşitleri ıslahçı haklarının paraya çevrilmesi hususunda da bu maddenin uygulama alanı bulacağı özel olarak belirtilmiştir¹⁶⁰.

Eser üzerindeki malî haklar ile sınaî hakların paraya çevrilmesi hususunda uygulanacak yegâne hüküm olan İcra ve İflâs Kanunu'nun 121. maddesi uyarınca, icra müdürünün satışın ne şekilde gerçekleştirileceğini icra mahkemesinden sorması ve satış usûlünü belirlerken ilgililerin görüşlerini alması gerekmektedir. İcra mahkemesi satışın hangi usûlle gerçekleştirileceğine karar vermeden önce ilgilileri dinlemekte ve böylece onlara satışın ne şekilde yapılacağına dair öneride bulunma imkânı tanımaktadır¹⁶¹. İlgililer dinlenilerek doğru satış yönteminin belirlenmesi suretiyle, onların menfaatlerini koruyacak tarzda ve mümkün olduğu ölçüde yüksek bir bedel elde edilerek söz konusu hakkın en iyi değerden paraya çevrilmesi amaçlanmaktadır¹⁶².

Dinlenilmeleri gerekli olan ilgililerin başında borçlu gelmektedir¹⁶³; borçlu satışa katılacak kişiler hakkında görüşünü açıklayabilecek; böylece kendine ait bir eser üzerindeki malî hakkın veya sınaî hakkın şahsi sebeplerle ya da piyasada rekabet ortamında bulunması sebebiyle uyuşmazlık halinde bulunduğu bir kişinin eline geçmesine engel olabilecektir. Gerekli tüm bilgileri icra mahkemesine vermek zorunda olan borçlu, hakkın en iyi değer

¹⁶⁰ Madde metninde entegre devlet topografyalarından söz edilmediği için ortada bir kanun boşluğu bulunmakla birlikte, bunların da diğer sınaî haklar gibi cebri icra konusu olup paraya çevrileceği hususunda şüphe duyulmamalıdır (Pierre-Robert **Gilliéron**, Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, Articles 89-158, Lausanne 2000, s. 589; **Dallèves/Foëx/Jeandin**, s. 615).

¹⁶¹ **Gilliéron**, s. 589.

¹⁶² **Üstündağ**, s. 247; **Yasaman/Altay**, s. 718.

¹⁶³ **Gilliéron**, s. 589.

üzerinden paraya çevrilebilmesi için örneğin bir lisans veya franchise sözleşmesinden elde edilen gelirlerin miktarını da ayrıca açıklamalıdır. Haciz koyduran alacaklılar ile rehinli alacaklılar da ilgililerin kapsamına girmektedir. Burada, rehinli alacaklılar bağlamında alacaklarının paraya çevirme işlemi neticesinde kesin olarak karşılanabileceği belli olan birinci sıradaki rehinli alacaklıların mı dinlenilmeleriyle yetinilmesi gerektiği, yoksa tüm rehinli alacaklıların da mı dinlenilmeleri gerektiği sorusu akla gelmektedir. Amaç, fikrî veya sınaî hakkın en yüksek değer üzerinden paraya çevrilmesi olduğuna göre, bunların tamamının dinlenilmeleri yerinde olacaktır. Lisans hakkı sahipleri gibi üçüncü kişiler de ilgili olarak dinlenilebileceklerdir¹⁶⁴.

Satış usûlünü belirlerken icra mahkemesi, ilgililerin görüşlerini ve önerilerini göz önünde tutmakla¹⁶⁵ birlikte, onların talepleriyle doğrudan bağlı bulunmamaktadır. Ancak, icra mahkemesi ilgililerce yapılmış olan tekliflerin tarafların çıkarlarına uygun olduğu ve hakların en yüksek değer üzerinden paraya çevrilebileceği kanaatine vardığı takdirde söz konusu teklifi dikkate alarak satış usûlünü saptayabilecek; ilgililerin yaptıkları açıklamalar neticesinde ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilerek fikrî veya sınaî hakkın değerinin tam olarak belirlenebilmesi için bilirkişiye başvurabilecektir¹⁶⁶.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 121. maddesinin 2. fıkrasında ve bunun paralelinde İsviçre Hukuku'nda Borç İçin Takip ve İflâsa İlişkin Federal Kanun'un 132. maddesinin 3. fıkrasında, ilgilileri dinledikten sonra icra mahkemesinin satışın açık artırma yoluyla yapılmasına karar verebileceği, satış için bir memur görevlendirebileceği veya gerekli diğer tedbirleri alabileceğinden söz edilmiştir. Doktrinde madde metninde belirtilen hususların örnek olarak sayıldığı, bunların hiçbirinin diğerine karşı herhangi bir önceliğinin bulunmadığı, icra mahkemesinin serbestçe tercih hakkına sahip olduğu dile getirilmektedir¹⁶⁷. İcra mahkemesi, maddede sayılan hususlardan tarafların menfaatlerine en uygun olanını kendi serbest iradesi doğrultusunda

¹⁶⁴ Cornaz, s. 183-184. Bu hususta ayrıca bkz. Yasaman/Altay, s. 718.

¹⁶⁵ Peter Hansjörg, Edition annotée de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, Berne 2010, s. 666.

¹⁶⁶ Gilliéron, s. 589; Cornaz, s. 187.

¹⁶⁷ Gilliéron, s. 580-581.

takdir edecektir. Mahkemenin vereceği karar gerek icra memuru, gerekse taraflar açısından bağlayıcıdır¹⁶⁸.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 121. maddesinde paraya çevirme işleminin yalnızca açık artırma yoluyla gerçekleştirileceğinden söz edilmekle birlikte, icra mahkemesinin gerekli diğer tedbirleri alabilmesi¹⁶⁹ çerçevesinde fikrî veya sınaî hakların pazarlık suretiyle satışı da mümkün olabilecektir¹⁷⁰. Açık artırma yoluyla satışın aksine, satışa iştirak edenlerin çıkarlarına en uygun bedel üzerinden paraya çevirmenin sağlanabilmesi için satış talebinde bulunmanın belli bir süreye bağlı olmaması, satışa hazırlık ve satış sırasında kapsamlı bir prosedürün öngörülmemiş olması fikrî veya sınaî hakların pazarlık suretiyle satışını¹⁷¹ haklı kılmaktadır¹⁷². Örneğin, borçlu ile satış, lisans veya franchise sözleşmesi sebebiyle ticarî ilişki içinde bulunan, fikrî veya sınaî hakkın değeri hakkında fikir sahibi olan üçüncü kişinin uygun bir fiyat önerisinde bulunarak, ilgili hakka sahip olmak istemesi halinde pazarlık yoluyla satış gündeme gelebilecektir. İcra mahkemesi hemen pazarlık yoluyla satışa karar vermeden önce teklifte bulunan üçüncü kişiye göre daha yüksek bir

¹⁶⁸ Üstündağ, s. 247.

¹⁶⁹ Örneğin, alacaklıların alacaklarını karşılamak için fikrî veya sınaî hakkın paraya çevrilmesi yerine, bu hakların lisans konusu olması ihtimalinde lisans alan tarafından yapılan ödemeler, yani lisans sözleşmesine dayalı olarak elde edilen gelirler alacaklılara verilebilecek; bu yolla alacaklılar tatmin edilebileceklerdir (Cornaz, s. 194-195).

¹⁷⁰ Marka hakkının pazarlık yoluyla paraya çevrilebileceği hususunda bkz. Yasaman/Altay, s. 719; Topuz, s. 415; Dönmez, s. 384-385.

¹⁷¹ Paraya çevirmenin mümkün olduğu kadar çabuk gerçekleştirilebilmesi için yetkili makama hem zaman bakımından, hem de prosedürün yerine getirilmesi bakımından geniş bir serbesti sağlanması, pazarlık suretiyle satış kurumunun temel fikri olarak karşımıza çıkmakta; bu sayede mümkün olduğunca çabuk ve az masrafla paraya çevirme sonucunun elde edilmesi amaçlanmaktadır (Erturgut, s. 178; Öznumcu, s. 20 ve 24). Ayrıca, pazarlık yoluyla satışta satışın tarafları olan satışı yapmakla görevli olan resmî makam ile satışa iştirak eden katılımcılar açısından geniş bir hareket serbestisi söz konusu olmakta; taraflar karşılama prensibine tâbi olmaksızın sözleşme özgürlüğü çerçevesinde satış fiyatını belirlemekte; düşük fiyat üzerinden satış yapılmasını engellemek için belirli bir bedel kararlaştırarak bu bedele ulaşıncaya kadar satışı erteleyebilmekte; artırma şartlarına ve satış prosedürüne yön vermektedirler (Erturgut, s. 179 ve 183-184; Öznumcu, s. 90 ve 234).

¹⁷² Cornaz, s. 189.

fiyat önerebilecek diğer kişilerin bulunup bulunmadığını araştırarak; bu çerçevede ilânlar aracılığıyla başka kişileri teklif vermeye çağıracaktır. Yapılan ilânlar neticesinde pek çok teklifle karşılaşılması halinde, teklif veren kişiler arasında “özel açık artırma yoluyla satış” gerçekleştirilecek¹⁷³; yeni teklifler ortaya çıkmadığı takdirde ise, üçüncü kişi pazarlık yoluyla satış suretiyle fikrî veya sınaî hakkı iktisap edecektir¹⁷⁴. Yeniliği ve üretim sınırlarını korumak adına tescil edilmemiş sınaî hakların paraya çevrilmesi için pazarlık yoluyla satışın veya özel açık artırma yoluyla satışın tercih edilmesi isabetli olacaktır¹⁷⁵.

Kanun’un 113. maddesinin 2. fıkrası uyarınca fikrî veya sınaî hakkın değeri süratle düşmekte olsa bile, icra dairesi kendiliğinden pazarlık yoluyla satışa karar verememekte; mutlaka icra mahkemesinin onayı almak zorunda bulunmaktadır¹⁷⁶. Doktrinde, icra mahkemesinin Kanun’un 121. maddesi çerçevesinde sahip olduğu geniş takdir yetkisine dayanarak satışın pazarlık yoluyla yapılmasına¹⁷⁷, Kanun’un 119. maddesinin 1. bendinde belirtildiğinin aksine, tüm ilgililerin rızasını aramaksızın karar verebileceği savunul-

¹⁷³ “Özel açık artırma yoluyla satış”, ihtiyari açık artırma yoluyla satışın bir türü olup, bu satış ihtiyari açık artırma yoluyla satışın aksine, ilân edilmemekte; yalnızca önceden belirlenmiş kişilerin katılımıyla açık artırma yapılmaktadır. Bu hususta bkz. Pierre **Tercier**, *Les contrats spéciaux*, 2e édition, Zurich 1995, s. 131; Pierre **Engel**, *Contrat de droit suisse*, 2e édition, Berne 2000, s. 64.

¹⁷⁴ **Cornaz**, s. 190-191.

¹⁷⁵ **Cornaz**, s. 192.

¹⁷⁶ **Gilliéron**, s. 590.

¹⁷⁷ Değeri süratle düşmekte olan hakların paraya çevrilmesi için açık artırma yoluyla satış tercih edildiği takdirde, yapılması gereken satış hazırlıkları satışın yapılmasını geciktirecek; dolayısıyla satıştan beklenen menfaatin elde edilmesi büyük ölçüde güçleşecektir. O halde, açık artırma yoluyla satışa oranla satışı yapan resmî makama daha geniş bir hareket serbestisi tanıyarak, daha kısa sürede, daha az masrafla, en elverişli şekilde paraya çevirme işleminin gerçekleştirilmesini sağlayan pazarlık suretiyle satışın tercih edilmesi son derece isabetli olacaktır (**Özmumcu**, s. 261). Ayrıca, pazarlık yoluyla satışta, açık artırma yoluyla satışın aksine hakkın muhammen değerini belirli bir miktarı karşılaması şartı aranmadığından, tarafların anlaşmalarıyla satış hemen yapılabilecektir. Açık artırma yoluyla satış tercih edildiği takdirde ise, satışın artırma bedeline ulaşmadığı için yapılamaması, yeniden satış hazırlıklarına başlanması gündeme gelecek; söz konusu durum da hakkın daha çok değer kaybetmesine sebep olacaktır (**Erturgut**, s. 176).

muştur¹⁷⁸. Kanaatimizce, kanun koyucu pazarlık yoluyla satışın yapılabilmesi için tüm ilgililerin¹⁷⁹ rızasının aranmasını¹⁸⁰ şart koşup, bunu satışın icrası için bir ön koşul olarak düzenlediğine göre, Kanun'un 121. maddesi gereğince satışın pazarlık suretiyle yapılmasına karar verilmesi halinde de bu şartın mutlaka gerçekleşmesi gerekmektedir¹⁸¹. Aksinin kabulünü haklı gösterecek herhangi bir kanunî hüküm bulunmamaktadır.

Fikrî veya sınaî hakkın değerinin tespitinin güçlük arz etmediği hallerde satış açık artırma yoluyla yapılacağı gibi, yeniliğin ve üretim sınırlarının zarar görme riskinin söz konusu olmadığı tescil edilmiş sınaî hakların paraya çevrilmesi hususunda da bu yola başvurulabilecektir¹⁸². Satışın açık artırma yoluyla yapılması halinde, hangi süre içinde satış talebinde bulunulması gerektiği meselesi ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 106. maddesinin 2. fıkrası kıyasen uygulanarak, eser üzerindeki malî haklar ile sınaî hakların da borçlunun üçüncü şahıslardan olan alacak hakları gibi taşınır hükmünde olduğu kabul edilerek çözümlenmelidir. Bu durumda, Kanun'un 106. maddesi uyarınca altı aylık sürenin uygulanması isabetli olacaktır¹⁸³.

¹⁷⁸ **Cornaz**, s. 189. Pazarlık yoluyla satışa karar verildiği takdirde, İİK.m.119'da öngörülen şartların gerçekleşmesinin aranmayacağı hususunda aynı yönde bkz. **Yasaman/Altay**, s. 719.

¹⁷⁹ Borçlu, haciz koyduran alacaklılar, rehinli alacaklı, hapis hakkına sahip bulunan kişiler, borçlunun mahcuz malı üzerinde borçlu ile birlikte pay sahibi olan üçüncü kişiler ilgili olarak kabul edilmektedir (**Özmumcu**, s. 227 vd.).

¹⁸⁰ İlgililerin rızalarını ne şekilde ileri sürebilecekleri hususunda özel bir kanunî düzenleme bulunmadığından, yazılı veya sözlü olarak muvafakatte bulunulabileceği gibi, zımnî muvafakatte de bulunulabilecektir. Ancak, pratik açıdan rızanın yazılı olarak verilmesi isabetli olacaktır (**Erturgut**, s. 171; **Özmumcu**, s. 235-236).

¹⁸¹ Pazarlık suretiyle satışın tüm ilgililerin bu yönde bir talepte bulunmaları şartıyla gerçekleştirilebileceği hususunda bkz. **Dönmez**, s. 382.

¹⁸² **Cornaz**, s. 194.

¹⁸³ İsviçre Hukuku'nda ise, Borç İçin Takip ve İflâsa İlişkin Federal Kanun'un taşınırların, alacakların ve diğer hakların paraya çevrilmesine ilişkin düzenleme getiren 116. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde eser üzerindeki malî haklar ile sınaî haklar maddede geçen "diğer haklar" kapsamında değerlendirilmekte ve söz konusu hakların paraya çevrilmesi haczin icrasından itibaren bir ay ilâ bir yıllık süre zarfında gerçekleştirilmektedir (**Gilliéron**, s. 461). İİK.m.121'de öngörülen haczedilmiş intifa hakkı ve hisselerin paraya çevrilmesinin İİK.m.106/f.II kıyasen uygulanarak, taşınırların paraya

Külli tasfiyenin söz konusu olması halinde ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun iflâsa ilişkin hükümleri içerisinde Kanun'un 121. maddesine benzer bir düzenleme bulunmadığından, fikrî veya sınaî hakların ne şekilde paraya çevrileceği adi tasfiye uygulanıyorsa, Kanun'un 238. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde kural olarak ikinci alacaklılar toplantısı sırasında¹⁸⁴ iflâs idaresi tarafından¹⁸⁵, basit tasfiye uygulanıyorsa Kanun'un 218. maddesinin 3. fıkrası uyarınca¹⁸⁶ iflâs dairesi tarafından belirlenecektir.

Cüzi tasfiyeye ilişkin açıklamalarımızda belirttiğimiz üzere, söz konusu hakkın üretim sırları içermesi veya cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi neticesinde yeniliğinin zarar görme ihtimalinin varlığı durumunda pazarlık suretiyle satışın tercih edilmesi isabetli olacaktır. Ancak, pazarlık suretiyle satışın gerçekleştirilmesi bakımından adi tasfiyenin tatbik edilmesi halinde Kanun'un 241. maddesi, özellikle dikkate alınmalıdır. İlgili hükme göre iflâs masasına giren fikrî veya sınaî haklar alacaklılar karar verdiği takdirde pazarlık yoluyla satılabilmekle birlikte, rehinle teminat altına alınmış olan fikrî ya da sınaî hakların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi rehin hakkı sahiplerinin rızasına tâbi olacaktır¹⁸⁷. Pazarlık suretiyle satışın tercih edilme-

çevrilmesine ilişkin hükümlere tâbi olması gerektiği hususunda bkz. Amil **Artus**, İştirak Halinde Tasarruf Olunan Bir Mal Hissesinde Haciz ve Paraya Çevrilmesi, Adliye Ceridesi 1941, No:27, s. 583; Sabri Şakir **Ansay**, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara 1960, s. 145; Ramazan **Arslan**, İcra-İflâs Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara 1984, s. 35-dn:11; **Kuru**, İcra, C.II, s. 1227; **Kuru**, El Kitabı, s. 634. Söz konusu hakların paraya çevrilmesi için taşınırlara nazaran daha uzun bir süre tanınması gerektiği hususunda bkz. **Erturgut**, s. 195-196.

¹⁸⁴ İİK.m.229/f.II, c.1 uyarınca, fikrî veya sınaî hakkın kıymetinin düşmesi söz konusuyla, ikinci alacaklılar toplantısının yapılması beklenmeksizin, bu haklar paraya çevrilebilecektir.

¹⁸⁵ İflâs idaresinin paraya çevirme işleminin gerçekleştirilmesine kadar iflâs masasına dâhil olan bu hakları işleterek masaya gelir sağlaması mümkündür. Çünkü, iflâs idaresi sadece masa mallarının tasfiyesini üstlenmemekte; aynı zamanda masaya dâhil olan malları ve hakları işletip değerlendirerek masaya iflâs alacaklılarının paylarını arttırmak amacıyla gelir sağlamakla da görevli bulunmaktadır (**Altay**, s. 217).

¹⁸⁶ Anılan hükümde “mal” ifadesine yer verilip, hakların paraya çevrilmesinden söz edilmediğinden fikrî veya sınaî hakların paraya çevrilmesi hususunda İİK.m.218/f.III kıyasen uygulanabilecektir.

¹⁸⁷ İİK.m.241'de “mal” ve “eşya” ifadelerine yer verildiğinden, ilgili hüküm fikrî veya sınaî hakların paraya çevrilmesi hususunda kıyasen uygulanabilecektir.

mesi halinde, fikrî veya sınaî haklar açık artırma yoluyla paraya çevrilecektir.

Eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları ile sınaî hak sahiplerinin bu haklara ilişkin hukukî işlemlere dayalı para alacakları, kambiyo senedine bağlanmış ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 88. maddesi bağlamında bunlara fiilen el konularak haczedileceğinden, taşınırın paraya çevrilmesine ilişkin hükümler dâhilinde alacak tahsil edilecektir. Söz konusu alacakların kambiyo senedine bağlı olmaması halinde ise, borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının haczine ilişkin Kanun'un 89. maddesi tatbik edilip, bu madde uyarınca paraya çevirme işlemi gerçekleştirilecektir¹⁸⁸. Anılan alacakların paraya çevrilmesi hususunda Kanun'un 89. maddesinin uygulanması zorunlu olmayıp, haczedilen alacakların Kanun'un 106. maddesinin 2. fıkrası uyarınca taşınır hükmünde sayılmasından bahisle, taşınırın paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin tatbiki de mümkündür. Ayrıca, paraya çevirme yerine geçmek üzere, borsada ve piyasada fiyatı olmayan, kambiyo senedine bağlanmış ya da bağlanmamış olan¹⁸⁹, haczedilen alacakların ödeme yerine devri veya tahsil için devri hakkında düzenleme getiren Kanun'un 120. maddesinin¹⁹⁰ de uygulanması mümkündür¹⁹¹.

¹⁸⁸ İİK.m.89/f.III uyarınca, üçüncü kişi kendisine gönderilen bildirim karşılığında on beş gün içinde menfî tespit davası açmadığı takdirde borcun zimmetinde sayılmış olması kesinleştiğinden, anılan süre içinde zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemek zorundadır. Üçüncü kişi borcunu ödemediği takdirde, İİK.m.89/f.III, c.3'e göre borcu ödemeye zorlanacak; yani alacaklının talebi üzerine icra dairesi üçüncü kişinin zimmetinde sayılan borca yetecek kadar malını haczedip satarak elde edilen para ile takip alacaklısının alacağını ödeyecektir (Ramazan Arslan, Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi, Dr. A. Recâî Seçkin'e Armağan, Ankara 1974, s. 103; Postacıoğlu, s. 465; Kuru, İcra, C.I, s. 704-705; Kuru, s. 65; Yavaş, s. 124-125; İyilikli, s. 74-75; Akil, s. 118-119; Kuru, El Kitabı, s. 471-472). Bu hususta bkz. 12. HD, 27.02.1986, 8701/2264 (Talih Uyar, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.V: İİK. 82-97, 3. Tıpkı Baskı, Ankara 2006, s. 7817).

¹⁸⁹ Uğur Bulut, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri (İİK.m.120), Ankara 2013, s. 73-74 ve 181; Akil, s. 447.

¹⁹⁰ İİK.m.120/f.I çerçevesinde borçlunun üçüncü şahıstan olan haczedilmiş alacağı tüm alacaklıların rızasıyla ödeme yerine geçmek üzere alacaklılara ya da onların hesabına alacaklılardan birine veya birkaçına devredilmektedir. Alacağın bu şekilde ödeme yerine geçmek üzere devri, borçlar hukuku anlamında ifa sayılmakta ve alacağı devralmış olan

SONUÇ

Fikrî mülkiyet hakları malî bir değer taşıdığından, cebri icra faaliyetine konu olabilmekte; bu çerçevede haczedilerek ve iflâs masasına dâhil edilerek paraya çevrilebilmektedir.

Fikir ve sanat eserlerinin cebri icraya konu olup olmayacağı hususunda Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda "alenîleşme" kavramı esas alınmıştır. Bu çerçevede, Kanun'un 61. maddesinin 1.bendinde eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan henüz alenîleşmemiş bir eserin müsveddeleri veya asılları cebri icra faaliyetinin kapsamı dışında tutularak bunların haczedilemeyecekleri ve iflâs masasına dâhil edilemeyecekleri ifade edilmiştir. Aynı doğrultuda, sinema eserleri dışında eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan henüz alenîleşmemiş bir eserin

alacaklı veya alacaklılar alacakları oranında borçlunun haklarına halef olmaktadır. Böylece, takip alacaklısının alacağı devraldığı alacak miktarı kadar ödenmiş olmakta ve icra takibi de bu oranda sona ermektedir. İİK.m.120/f.II uyarınca alacağın tahsil için devri halinde ise, tüm alacaklıların rızasıyla alacağı tahsil için devralan alacaklı veya alacaklılar sadece o alacağı tahsil edebilmek için dava takip yetkisini kazanmakta; devraldığı alacak için borçluya karşı icra takibi yapabilmekte ya da dava açabilmektedir. Böylece, alacaklı takip borçlusunun alacağını bizzat kendisi takip ederek aslında kendi alacağını tahsil etmeyi amaçlamaktadır. Alacağın tahsil için devralınması, alacaklının veya alacaklıların takip borçlusuna karşı olan haklarını sonlandırmamakta; alacaklının borçludan olan alacağı, devrolunan alacağın tahsil edilip bundan devralan alacaklının alacağının ödenmesine kadar varlığını korumaktadır (Kemal Arar, İcra ve İflâs Hükümleri, Ankara 1944, s. 264 vd.; Berkin, s. 316-318; Kuru, İcra, C.II, s. 1221 vd.; Erturgut, s. 226 vd.; Kuru, Alacakların Haczi, s. 46-47; Özmumcu, s. 21 vd.; İlhan E. Postacıoğlu/Sümer Altay, İcra Hukuku Esasları, 5.bası, İstanbul 2010, s. 534 vd.; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 230 vd.; Akil, s. 442 vd.; Bulut, s. 67-68, 151-152 ve 215-217; Kuru, El Kitabı, s. 632-633; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 319-320; Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 379-380). Alacağın ödeme yerine devrinin ve alacağın tahsil için devrinin şartları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Bulut, s. 156 vd. ve 217 vd. Alan adının paraya çevrilmesi hususunda İİK.m.120'nin uygulanması bakımından ayrıca bkz. Kale, s. 104-106.

¹⁹¹ Belgesay, İcra ve İflâs, s. 275; Ansay, s. 140 vd.; Necmeddin M. Berkin, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980, s. 245-246; Postacıoğlu, s. 449 vd.; Erturgut, s. 223-225; Üstündağ, s. 245-246; Yavaş, s. 195; Bulut, s. 69 vd.; Kuru, El Kitabı, s. 631; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 319; Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 308-309 ve 378-379.

müsveddeleri ya da asılları üzerindeki malî hakların da cebrî icranın konusunu oluşturmayacağı Kanun'un 61. maddesinin 2. bendinde belirtilmiştir. Kanun'un 61. maddesinin 3. bendinde ise, eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para dışındaki alacaklarının cebrî icranın kapsamı dışında kaldığı öngörülmüştür. Kanun'un 61. maddesinin paralelinde, 62. maddede alenîleşmiş bir eserin müsvedde veya aslının, yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshalarının, eser sahibinin korunmaya değer manevî menfaatlerini ihlâl etmemek şartıyla alenîleşmiş bir eser üzerindeki malî hakların, eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacaklarının cebrî icranın konusunu teşkil edebileceği düzenlenmiştir. Eser sahiplerinin yanı sıra, bağlantılı hak sahipleri de devredilebilir nitelikte ekonomik değeri haiz malî haklara sahip olduklarından, söz konusu haklar da cebrî icranın kapsamına girmektedir.

Sınaî haklardan marka hakkı, patent hakkı, faydalı model hakkı, endüstriyel tasarım hakkı, entegre devlet topografyası hakkı, yeni bitki çeşitleri ıslahçı hakkı, işletme adı kullanım hakkı ilgili sicillere tescil edilerek cebrî icraya konu olmaktadır. Henüz tescil edilmemiş olmakla birlikte, tescil başvurusuna konu olmuş haklar üzerinde tescil talebinde bulunan kişinin anılan sinaî hakları münhasıran kullanabilme hususunda beklenen bir hak sahibi olması sebebiyle malî değeri haiz, devredilebilir nitelikteki bu haklar cebrî icranın kapsamına dâhil bulunmaktadır. Henüz tescil başvurusuna konu olmamış sinaî haklar bakımından ise, tescil belgesi isteme hakkı ekonomik bir değere sahip, devredilebilir bir hak olması nedeniyle cebrî icraya konu olabilecektir. İnternet alan adları bakımından ise, internet alan adlarının kullanım hakkı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 34. maddesi uyarınca cebrî icranın kapsamı dışında kalmakta; buna karşılık alan adı sahibinin sözleşmeden kaynaklanan alan adını tahsis süresi boyunca kullanma, alan adı tahsisini yenileme, alan adından feragat etme, hizmet aldığı kayıt kuruluşunu değiştirme talebinde bulunma hakları cebrî icra faaliyetine dâhil olabilmektedir.

Haczin icrası bakımından taşınır mal niteliğinde olan alenîleşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı ile yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, İcra ve İflâs Kanunu'nun taşınırın haczine ilişkin hükümleri çerçevesinde haczedilecektir. Eser üzerindeki malî hakların haczi, İcra ve İflâs Kanunu'nun 94. maddesi kıyasen uygulanarak gerçekleştirilecektir. Eser sahibinin

malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları, söz konusu alacaklar kambiyo senedine bağlanmış ise Kanun'un 88. maddesine, kambiyo senedine bağlanmamış ise Kanun'un 89. maddesine göre haczedilecektir. Haczedilebilen bu mallar, haklar ve alacaklar Kanun'un 184. maddesi uyarınca iflâs masasına girecektir.

İlgili sicillere tescil edilmiş olan sınaî haklar hakkında haciz işlemi, İcra ve İflâs Kanunu'nun 79. maddesinin 2. fıkrası kıyasen tatbik edilerek gerçekleştirilecek; tescil edilmemiş sınaî haklar ile tescil başvurusuna konu olmuş haklar ve tescil belgesi isteme hakları bakımından haczin icrası ise, Kanun'un 94. maddesine tâbi olacaktır. Haczi kabil olan söz konusu haklar, aynı zamanda Kanun'un 184. maddesi çerçevesinde iflâs masasına dâhil olacak ve iflâs dairesi tarafından iflâsın açıldığı ilgili sicillere bildirimde bulunularak duyurulacaktır.

Eser üzerindeki malî haklar ile sınaî haklar İcra ve İflâs Kanunu'nun 121. maddesi uyarınca paraya çevrilecektir. Bu bağlamda, icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesinden soracak; icra mahkemesi yerleşim yerleri bilinen ilgilileri davet ederek onları dinledikten sonra satışına açık artırmayla yapılmasına karar verebilecek; satış için bir memuru görevlendirebilecek veya gerekli bir tedbiri alabilecektir. Gerekli tedbirlerin alınması kapsamında icra mahkemesi, özellikle yeniliği ve üretim sınırlarını korumak amacıyla tescil edilmemiş sınaî hakların paraya çevrilmesi için satışın pazarlık yoluyla yapılmasına dair karar alabilecektir.

Külli tasfiyenin söz konusu olması halinde ise, adi tasfiye uygulanıyorsa Kanun'un 238. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde kural olarak ikinci alacaklılar toplantısı sırasında iflâs idaresi tarafından, basit tasfiye uygulanıyorsa Kanun'un 218. maddesinin 3. fıkrası uyarınca iflâs dairesi tarafından, belirlenecek satış usûlüne göre fikrî veya sınaî haklar paraya çevrilecektir.

Eser sahibinin malî haklara ilişkin hukukî işlemlerden doğan para alacakları ile sınaî hak sahiplerinin bu haklara ilişkin hukukî işlemlere dayalı para alacakları, kambiyo senedine bağlanmış ise, İcra ve İflâs Kanunu'nun 88. maddesi uygulanarak taşınırlara ilişkin hükümlere göre paraya çevrilecektir. Söz konusu alacakların kambiyo senedine bağlı olmaması halinde ise, Kanun'un 89. maddesi tatbik edilerek paraya çevirme işlemi gerçekleştirilecektir.

rilecektir. Ayrıca, belirttiğimiz alacakların Kanun'un 106. maddesinin 2. fıkrası uyarınca taşınır hükmünde sayılmaları sebebiyle, bunlar hakkında doğrudan taşınırın paraya çevrilmesine ilişkin hükümlerin tatbiki de mümkün olduğu gibi, borsada ve piyasada fiyatı olmayan, kambiyo senedine bağlanmış ya da bağlanmamış olan haczedilen alacaklar hakkında Kanun'un 121. maddesinin uygulanması da mümkündür.

Kaynakça

- Akil**, Cenk; Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi, Ankara 2013.
- Altay**, Sümer; 5846 Sayılı FSEK Bağlamında Malî Hakların Haczine ve İflâs Masasına Girmesine İlişkin Bazı Faraziyelerin Değerlendirilmesi, İHFM 1998, C. LVI, S. 1-4, Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'na Armağan Sayısı, s. 209-218.
- Ansay**, Sabri Şakir; Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara 1960.
- Arar**, Kemal; İcra ve İflâs Hükümleri, Ankara 1944.
- Arkan**, Sabih; Ticari İşletme Hukuku, 19. Baskı, Ankara 2014.
- Arslan**, Ramazan; Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi, Dr. A. Recâî Seçkin'e Armağan, Ankara 1974, s. 81-114.
- Arslan**, Ramazan; İcra-İflâs Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara 1984.
- Arslanlı**, Halil; Fikrî Hukuk Dersleri II, Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul 1954.
- Artus**, Amil; İştirak Halinde Tasarruf Olunan Bir Mal Hissesinde Haciz ve Paraya Çevrilmesi, Adliye Ceridesi 1941, No: 27, s. 571-587.
- Aslan**, Kudret; Tacizde Sıra (Tertip), AÜHFD 2005, C. LIV, S. 2, s. 269-318.
- Aslan**, Kudret; Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005.
- Ayiter**, Nuşin; İhtira Hukuku, Ankara 1968, (*Ayiter*, İhtira).
- Ayiter**, Nuşin; Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri, Ankara 1981.
- Baygın**, Cem; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Göre Eser Sahibinin Hakları İle Bağlantılı Haklar, AÜEHFD 2001, C. V, S. 1-4, s. 297-329.
- Belgesay**, Mustafa Reşit; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1954, (*Belgesay*, İcra ve İflâs).
- Belgesay**, Mustafa Reşit; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, İstanbul 1955.

- Berkin**, Necmeddin M.; Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980.
- Bozbel**, Savaş; Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, İstanbul 2012.
- Bulut**, Uğur; İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri (İİK m. 120), Ankara 2013.
- Cornaz**, Patricia; L'exécution forcée des droits de propriété intellectuelle, Lausanne 2002.
- Çolak**, Uğur; Türk Marka Hukuku, İstanbul 2012.
- Dallèves**, Louis/**Foëx**, Bénédict/**Jeandin**, Nicolas; Poursuite et faillite, Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, ainsi que des articles 166 à 175 de la loi fédérale sur le droit international privé, Bâle-Genève-Munich 2005.
- Deliduman**, Seyithan; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Haczin Konusu, Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı, Ankara 08-11 Ocak 2002, s. 866-883.
- Dessemontet**, François; Le droit d'auteur, Lausanne 1999.
- Dönmez**, Murat; Marka Hacı ve Paraya Çevrilmesi, TBBD 2009, S. 84, s. 375-385.
- Engel**, Pierre; Contrat de droit suisse, 2e édition, Berne 2000.
- Erdil**, Engin; İçtihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, 3. Bası, C. II, İstanbul 2009.
- Erel**, Şafak N.; Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 3. Bası, Ankara 2009.
- Erturgut**, Mine; İcra ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara 2000.
- Gilliéron**, Pierre-Robert; Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, Articles 89-158, Lausanne 2000.
- Görgün**, L. Şanal; Eser Üzerinde Rehin Tesisi ve Cebri İcra Konusu Olarak Eser, AİTİAD 1973, C. V, S. 1, s. 135-168.
- Guinchard**, Serge/**Moussa**, Tony; Droit et pratique des voies d'exécution, 6e édition, Paris 2009.
- Güneren**, Ali; İcra ve İflâs Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2008.

- Hansjörg**, Peter; Edition annotée de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite, Berne 2010.
- Hirsch**, Ernst E.; Hukukî Bakımdan Fikrî Sây, 2. Cilt, İstanbul 1943.
- Hirsch**, Ernst E.; Fikrî ve Sinaî Haklar, Ankara 1948, (*Hirsch*, Fikrî ve Sinaî Haklar).
- İmregün**, Oğuz; Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 4. Bası, İstanbul 2004.
- İpekçi**, Nizam; İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı (Şerh), Ankara 2001.
- İyilikli**, Ahmet Cahit; Haciz İhbarnameleri, (İİK m. 89), Ankara 2012.
- Julien**, Pierre/**Taormina**, Gilles; Voies d'exécution et procédures de distribution, 2e édition, Paris 2010.
- Kale**, Serdar; Domain Name Alan Adlarının Haczi, Ankara 2013.
- Karahan**, Sami; Ticari İşletme Hukuku, Konya 2013.
- Karahan**, Sami/**Suluk**, Cahit/**Saraç**, Tahir/**Nal**, Temel; Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları, 4. Tıpkı Basım, Ankara 2013.
- Karan**, Hakan/**Kılıç**, Mehmet; Markaların Korunması Hakkında 556 Sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat, Ankara 2004.
- Kaya**, Arslan; Türk Hukukunda Patentten Doğan Haklar, İHFM 1997, C. LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı, s. 173-200.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.; Sinaî Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, 2.Bası, Ankara 2013.
- Kuru**, Baki; İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, C. I, İstanbul 1988, (*Kuru*, İcra, C.I).
- Kuru**, Baki; İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, C. II, İstanbul 1990, (*Kuru*, İcra, C.II).
- Kuru**, Baki; Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi, 2. Baskı, İstanbul 2002, (*Kuru*, Alacakların Haczi).
- Kuru**, Baki; İcra ve İflas Kanunu'nun 89.Maddesinde Yapılan Değişiklikler, Bankacılar Dergisi Aralık 2003, S. 47, s. 59-82.
- Kuru**, Baki; İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013, (*Kuru*, El Kitabı).

- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder;** İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara 2013.
- Leborgne, Anne;** Voies d'exécution et procédures de distribution, Paris 2009.
- Nomer, Halûk N.;** Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukukî Sonuçları, İstanbul 2002.
- Noyan, Erdal;** Patent Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2011.
- Odman Boztosun, Ayşe;** Islahçı Hakkı, Ankara 2006.
- Oskay, Mustafa/Koçak, Coşkun/Deynekli, Adnan/Doğan, Ayhan;** İİK Şerhi, 2. Cilt, Ankara 2007.
- Oytaç, Kutlu;** Karşılaştırmalı Markalar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2002.
- Özekes, Muhammet;** İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009.
- Özmumcu, Seda;** Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, İstanbul 2005.
- Öztan, Fırat;** Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Ankara 2008, (*Öztan, Fikir ve Sanat Eserleri*).
- Öztan, Fırat;** Eserin Alenîleşmesi ve Yayınlanması, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 693-712.
- Öztek, Selçuk;** Son Değişikliklerden Sonra Türk Patent Hukukunun Ana Hatları, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi 1995-1996, C. IV, S. 1-2, s. 55-63.
- Öztrak, İlhan;** Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, Ankara 1971.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet;** İcra ve İflâs Hukuku, 11. Bası, Ankara 2013.
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi;** Ticarî İşletme Hukuku, 14. Bası, İstanbul 2012.
- Postacıoğlu, İlhan E.;** İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul 1982.
- Postacıoğlu, İlhan E./Altay Sümer;** İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul 2010.

- Saraç**, Tahir; Patentten Doğan Hakka Tecavüz ve Hakkın Korunması, Ankara 2003.
- Sivil**, Osman; Markanın Haczi ve Rehni, Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, 2007/9, s. 62-74.
- Suluk**, Cahit; Tasarım Hukuku, Ankara 2003.
- Şehirali**, Feyzan Hayal; Patent Hakkının Korunması, Ankara 1998.
- Taş Korkmaz**, Hülya; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Haczi Mümkün Olan Malvarlığı Unsurları, MİHDER 2005, S. 2, s. 327-352.
- Taş Korkmaz**, Hülya; İflâs Masası, Ankara 2010, (*Taş Korkmaz*, İflâs Masası).
- Tekil**, Müge; 554 Sayılı KHK Çerçevesinde Endüstriyel Tasarım Kavramı ve Koruma Şartları, İHFM 1997, C. LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı, s. 232-251.
- Tekinalp**, Ünal; Yeni Patent Hukukunda Buluş Sahibi İlkesi, İHFM 1997, C. LV, S. 4, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı, s. 129-136.
- Tekinalp**, Ünal; Fikrî Mülkiyet Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2012, (*Tekinalp*, Fikrî Mülkiyet).
- Tercier**, Pierre; Les contrats spéciaux, 2e édition, Zurich 1995.
- Topuz**, Gökçen; Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2008, C.II, S. 2, s. 403-417, (*Topuz*, Marka Haczi).
- Topuz**, Gökçen; Hisse Haczi ve Satışı, Ankara 2009.
- Uyar**, Talih; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. V: İİK. 82-97, 3. Tıpkı Baskı, Ankara 2006.
- Ülgen**, Hüseyin/**Teoman**, Ömer/**Helvacı**, Mehmet/**Kendigelen**, Abuzer/**Kaya**, Arslan/**Nomer Ertan**, N. Füsün; Ticari İşletme Hukuku, 3. Tıpkı Bası, İstanbul 2009.
- Ünal**, Mücahit; Marka Tescilinden Doğan Haklarla İlgili Hukuki İşlemler, Ankara 2007.
- Üstündağ**, Saim; İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.

Vincent, Jean/Prévault, Jacques; Voies d'exécution et procédures de distribution, 18e édition, Paris 1995.

Yasaman, Hamdi/Altay, Sıtkı Anlam/Ayoğlu, Tolga/Yusufoğlu, Fülürya/Yüksel, Sinan; Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, İstanbul 2004, (*Yasaman/Altay*).

Yavaş, Murat; Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİK m. 89), İstanbul 2005.

Yelekçi, Memduh/Yelekçi, İlhami; Notlu İzahlı-İçtihatlı Uygulamada İcra ve İflas Kanunu, 4. Baskı, Ankara 1999.

Yıldırım, M. Kâmil; İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Ocak-Aralık 1989, C. IV, S. 1-3, s. 98-115.

Yıldırım, Mehmet Kâmil/Deren-Yıldırım, Nevhis; İcra Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2012.

Yusufoğlu, Fülürya, Patent Verilebilirlik Şartları, İstanbul 2014.

<http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19920251>

<http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19920213/20110701000/232.11.pdf>

<http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20000457/20110701000/232.12.pdf>

Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası